

Neviditelné Brno
Eliška Pomyjová
Diplomní projekt
Ateliér Novotný, Koňata, Zmek
FA ČVUT 2016/2017

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

Jméno a příjmení: ELIŠKA POMYJOVÁ

datum narození: 3 2 1992

akademický rok / semestr: letní semestr 2016/17

obor: ARCHITEKTURA A URBANISMUS

ústav: 15127 ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ I

vedoucí diplomové práce: ING. ARCH. TOMÁŠ NOVOTNÝ

téma diplomové práce: KOMUNITNÍ DŮM ZÁVUŠTĚD
viz přihláška na DP

zadání diplomové práce: a

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

PROJEKT PODPORUJÍCÍ ČINNOST A AKTIVITY OBYVATEL VYLOUČENÝCH LOKALIT. JAKO DŮKAZ V JEJICH SOUPODNOŠTĚ (nutnostech, potřebách, vztazích) DŮMŮ VE KTERÝCH SE BUDOU MOC NEBŮVĚT SCÉNÁŘŮM NEŽ POKADY SOWERSKÉ SLOVNÍKŮM A SMÍ, ŽE NA NEOBVYKLÉM PRÍZVUKU A ZÁKŮ PLETI NEZÁLEŽÍ

2/

Pro AUI součástí zadání bude jasné a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro DI součástí zadání budou jasné a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

RECEPCE, Komerční plochy, kancelářské prostory, SÁL, KLUBOVNA, KNIHOVNA, ZAHRADA (DŮKAZ NA ŽIVOT VENKU), SOUČASNĚ, KOMUNIKACE

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

PŮDORYSY VŠECH TYPŮ A ŘEŠENÍ 1 100/1.200 dle celkové dispozice
SITUACE, URBAN VZTAHY 1 500/1 1000/1 5000 dle rozsahu vodorovnosti
PROSTOROVÉ ZOBRAZENÍ DŮLEŽITÝCH MÍST PROJEKTU

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- technická podpora předprojektu
- modely na kterých budou stát výhledové části na blízké okolí

Datum a podpis studenta 9 3 2014 Pomyjová

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FAVUT

13. 11. 2014

registrováno studijním oddělením dne

9 5 14

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Eliška Pomyjová
AR 2016/2017, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(Č.) Neviditelné Brno, Dům Komunity

(AJ) Invisible brno, community house

JAZYK PRÁCE: ČJ

Vedoucí práce: Ing. arch. Tomáš Novotný Ústav: 15127 Ústav navrhování I.

Oponent práce: Mgr. Svatopluk Sládeček

Klíčová slova (česká): Vyloučená lokalita, Romové, centrum, industriální prostředí

Anotace (česká): Práce se zabývá propojováním lidí z různých sociálních vrstev, alternativním přístupem k výstavbě v postindustriálním městě, které je v současné době vyloučenou lokalitou a tvorbou kvalitního prostředí.

Anotace (anglická): This theses contain some ideas about building in postindustry parts of the city and it is trying to find a ways how to connect people from different backgrounds thanks to well desing space.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 26.7.2017

podpis autora-diplomanta

Na začátku byla touha věnovat se něčemu, na co člověk během praxe nemá úplně čas. A tak jsem našla značně alternativní téma, které mě pohltilo natolik, až bylo těžké navrhovat jazykem, který jsem si během studia pilovala. Velké díky patří vedoucím, mým blízkým a rodině. Jmenovitě chci poděkovat Tomášovi, Kubovi, Tomášovi, Filipovi, Zuzaně, Irence, Zuzce, Kataríně, Vojtovi a všem, kteří pomáhají tam, kde je třeba a jak můžou. A taky Vám za to, že jste si tu práci otevřeli.

Práce vznikla jako diplomní projekt v Ateliéru Novotný, Koňata, Zmek na Fakultě architektury ČVUT v roce 2017

Obsah

Teoretická část

1. „*Aby zlo zvítězilo, stačí, když slušní lidé nedělají nic.*“

Edmund Burke

2. „*Pokud neumíš problém popsat jednoduše, nerozumíš tomu dostatečně dobře.*“

Albert Einstein

3. „*Dej člověku rybu a nakrmíš ho na celá den. Nauč člověka rybařit a nakrmíš ho na celý zbytek života.*“

čínské přísloví

4. „*Cikáni je označení deklasované sociální skupiny, Romové je označení národa.*“

JUDr. Emil Ščuka

5. *Cejl*

Praktická část

A. Hledání konkrétního zadání

B. Místo, stavební program

C. Analýzy lokality

D. Návrh

Závěr

Výběr z rozhovorů týkajících se problematiky Cejlu

Zdroje

1. „Aby zlo zvítězilo, stačí, když slušní lidé nedělají nic.“

Edmund Burke

V poslední době se mi toto souvětí vybavuje častěji, než bych si přála. Kolem nás se odehrává mnoho událostí, které se dají vyhodnotit jako neetické, špatné, nespravedlivé... Většinu z nich (alespoň v českém kontextu) se daří zamést pod koberec bez nějakých větších diskuzí. Proč jsme tak otupělí vůči realitě, ve které žijeme?

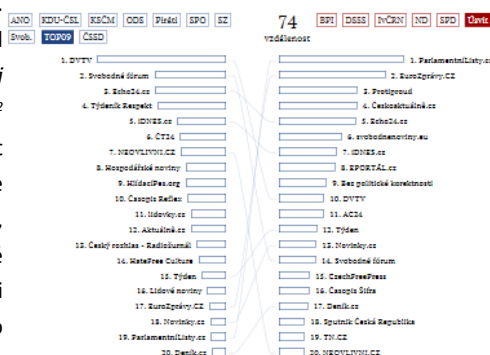
„... Dříve byl jen informační poprašek, takže bylo přehledné, co už víme a co je novinka. Teď máme informační vánici, v níž rychle vše zapadá, a tak jsme zřejmě odsouzeni pořád objevovat Ameriku. Kdo by pořád něco někde ověřoval, když pořád tak sněží...“¹ napsal Milan Vodička do svého článku publikovaného 7.1.2017 MF Dnes. Přestože těmito slovy kritizuje nadužívání superlativů a znovuobjevování dávno známých faktů, těch pár řádků vystihuje i stav dnešní společnosti. Máme přístup k veškerému vědění lidstva, přesto většina z nás využívá výdobytky moderní doby k trávení času ve virtuálních realitách. Na skutečné setkávání nám nezbyvá tolik času. Zároveň množství informací, které si každý interpretuje, jak chce, a málokdo si je ověřuje, protože to je činnost časově náročná a poměrně komplikovaná, pomáhá rozdělovat společnost.

Interaktivní průzkum serveru Lidovky.cz

použil facebook, aby zjistil, odkud „konzumují zpravodajství sympatizanti jednotlivých politických stran a uskupení.“²

V naší zemi neexistuje další aktuální projekt podobného rozsahu. Výzkum ukazuje, že každá názorová skupina má svoje zdroje, z kterých jen málokdy zároveň čerpá názorově odlišná skupina. Rozdělování společnosti podle názorů, národnostní příslušnosti nebo sociálního postavení se tím jen prohlubuje. S tím souvisí přítomný společenský strach. Díky selekci zdrojů, které ten který považuje za relevantní, je pak těžké případnou paniku uklidnit.

V Čechách také chybí autority, které by společnost spojovaly. Naopak se často zdá, že se někteří vyloženě využívají v pobuřování a zaplňování veřejného prostoru nafouknutými kauzami, což nejen znevažuje úřad, který zastávají, ale i násobí množství informací ve veřejném prostoru. Obecně se dá

Jeden z grafů z výzkumu Češi v zajetí sociálních bublin

napsat, že přemíra informací a různých fabulací týkajících se dění ve světě vede k letargii občanů. Člověku se může zdát, že není způsobu, jak zlepšit situaci, která se zvláště v Čechách skoro vždy zdá neúnosná a šedá. Vyhnout se frustraci z dění ve společnosti znamená zaměřit se na sebe a svůj život.

Americký psycholog Philip Zimbardo tzv. Stanfordským vězeňským experimentem³ začal zkoumat, co rozhoduje o tom, že se lidé v krizové situaci zachovávají jako hrdinové nebo padouši. Objevil, že neexistuje hrdinský gen. Na základě příkladů, kterých je naše historie plná, došel k závěru, že lidé (vyjma psychopatů)⁴ nejsou primárně zlí. Mnoho nedobrého bylo napácháno pouhým posloucháním rozkazů a nedostatkem odvahy vystoupit z řady. Hrdinství se podle Zimbarda dá trénovat. Postupným zvykáním si na vystupování z komfortní zóny. Děláním malých hrdinských činů nebo fyzickou odlišností. Sám si jako příklad kreslí na čelo černou tečku. To vše zvyšuje pravděpodobnost, že ve chvíli potřeby nesrazíme paty, ale uděláme to, co je potřeba. Z nějakého důvodu dnes osobně myslíme víc na sebe než na ostatní a nevážíme si toho, co máme. Možné vysvětlení nabízí Christopher Lasch, který v Kultuře narcismu píše: „Žít pro tento okamžik je převažující vášní – žít pro sebe, nikoliv pro moje předky či potomky. Rychle ztrácíme pocit dějinné kontinuity...Popularizace psychiatrických myšlenkových modů, šíření „hnutí za nové uvědomování“, sen o slávě a mučivý pocit selhání, to všechno vytváří další naléhavou potřebu hledání duchovních všeléků a má jedno společné – intenzivní zabývání se sebou samým. Takováto zahleděnost do sebe pak určuje morální klima společnosti.“⁵

Během studijního pobytu v Korei jsem pochopila, jaké to je pohybovat se cizím územím s pravidly, kterým nerozumím. Potkali jsme se tam s Tomášem, který asistuje v Jedličkově ústavu a díky konfrontacím našich světů jsem se začala zajímat. Proč je olympionikům věnováno víc pozornosti než paralympionikům? Není obdivuhodnější, když člověk navzdory svému handicapu dosahuje nadlidských výkonů? Proč je běloch ve většině míst planety považován za idol krásy? Jak odlišnost přitahuje pozornost a jak na ni často zapomínáme, pro život ve svých bublinách. Věnovat se „neviditelným“ v předdiplomu se zdálo jako skvělý způsob, jak vystoupit ze své komfortní zóny, poznat bubliny jiných a možná pár z nich splasknout.

1 Milan Vodička, Opět jsme objevili Ameriku: wehrmacht bojoval na pervitinu, Mladá Fronta dnes, sobota 7.1.2017, str.15

2 Češi v zajetí sociálních bublin, Jakub Zelenka, Tomáš Málek, Marcel Šulek, Štěpán Korčíš, 30.11.2016 <http://www.lidovky.cz/bubliny.aspx> http://www.lidovky.cz/spolecnost-vzdy-byla-rozdelena-socialni-site-to-ale-ukazaly-tvrdi-odbornik-na-data-slerka-gs-3/specialy.aspx?c=A161129_185730_ln_domov_jzl

3 Jeden z nejznámějších experimentů 70.let. Vybral skupinu zdravých a průměrných studentů. Z poloviny udělal dozorce, z druhé vězně. Ve sklepech univerzity simulovali vězení, kterému Zimbardo velel. Snahou bylo zjistit, co vede dozorce k brutálnímu chování. Dozorci dostali symboly moci, vězni byli doopravdy zatčeni a jejich identita se smrkla do čísla.. Během velmi krátké doby začalo docházet k šikaně, Zimbardo nechal experiment běžet, protože mu přišlo ohromně zajímavé, co se děje. Pátý den pozval svou přítelkyni a nadšeně ji vyprávěl o tom, co se děje. Když mu říkala, že je nutné experiment ukončit, protože se ze zdravých mladých mužů během pár dní staly lidské trosky, nevěřil jí. Odešla v slzách a řekla, že pokud je toto pravá jeho pravá tvář, nechce s ním mít nic společného. Až díky ní si uvědomil, že jsou všichni příliš zataženi do dění a že si neuvědomují, co v realitě jejich činy znamenají. Tato zkušenost ovlivnila směřování životů všech zúčastněných. <https://www.youtube.com/watch?v=sZwfNs1pgG0> <https://www.youtube.com/watch?v=OsFEV35tWsg> <https://www.youtube.com/watch?v=760lwYmpXbc>

4 Psychopatům údajně v mozku chybí centrum rozlišující dobro a zlo.

5 Christopher Lasch, Kultura narcismu Culture of Narcissism: American Life in An Age of Diminishing Expectations, překlad Daniel Micka, vydalo nakladatelství TRITON v Praze 2016

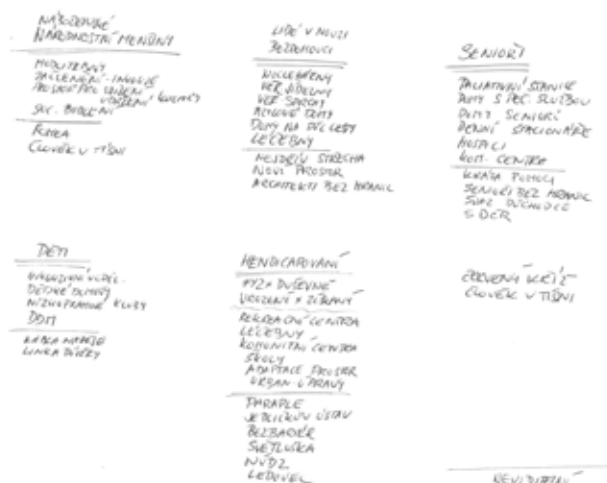
6 Korea je vyhlášená svou kosmetickou chirurgií. Existují kliniky s hotely, do kterých na speciální pobyty přijíždí lidé z Číny i Japonska. Nechat si zvětšit nos, bradu, oči a tváře je poměrně běžné. Existují bělicí prostředky, aby kůže byla co nejsvětlejší. Chyhat bronz rozhodně není in. To vše ve snaze vypadat západně. Stejně tak v Jižní Americe a Africe být bílý přitahuje pozornost. I v naší civilizaci je svět jednodušší, když je člověk bílý. Velmi dobře je to vidět na problémech, které řeší v USA.

2. „Pokud neumiš problém popsat jednoduše, nerozumíš tomu dostatečně dobře.“

Albert Einstein

Na začátku jsem se zabývala „Neviditelnými“ v obecné rovině. Cílové skupiny jsem si utřídila do skupin dle podobnosti potřeb a problémů, se kterými se potýkají. Sepsala jsem také stavební typy, které jsou tam či onam žádoucí. Poměrně rychle jsem ovšem zjistila, jak velký úkol jsem si dobrovolně vybrala. Porozumět do hloubky situacím všech během pár měsícům je velmi komplikované, zvláště když se často jedná o komplexní problematiku procházející napříč obory. Také se brzo ukázalo, za jak podstatné považují propojování napříč vrstvami a skupinami.

Dobří a špatní lidé se najdou ve všech komunitách a sociálních skupinách. Tvrdit, že černí jsou zloději nebo že všichni muslimové jsou teroristi je krátkozraké, i když přirozené. Naši dávní předci často bojovali o přežití a dávat přednost své skupině před ostatními bylo nezbytné pro přežití. Přestože se naše životní situace proměnila, zkušenost našich předků si neseme dál.¹ Každá kultura si vytvořila svoje vlastní dorozumívací prostředky i v závislosti na prostředí, ve kterém žijí. Je známé, že národy z jihu jsou hlasitější, veselejší, mnohem kontaktnější než severani.

Srozumitelným příkladem nepochopení odlišné kultury může být snaha plošného zakázání pěstování Koky. Jedná se o tradiční rostlinu Jižní Ameriky, kterou domorodci žvýkají podobně, jako se jinde žvýká tabák. V polovině devatenáctého století se podařilo z rostliny abstrahovat čistý alkaloid, kokain. Dnešní společnost dospěla k tomu, že je kokain nesmírně nebezpečná a návyková látka a pro potlačení obchodu s drogami se rozhodla zakázat pěstování koky. Přestože se nám ve střední Evropě může zdát, že je dobré nepěstovat rostlinu, díky které existuje kokain, pro domorodce v Amazonii to má podobný dopad jako kdyby u nás byla zavedena prohibice.

Kromě malého respektu k cizím zvykům je dalším prvopočátkem problému stereotypní vnímání. Snaha roztrždit všechno

1 Australan Rick van der Zwan provedl pokus se světélkujícími siluetami. Pokud vzdálený objekt připomínal muže, účastníci pokusu se domnívali, že se silueta přibližuje, zatímco obrys ženy se zdánlivě vzdaloval. Rick van der Zwan to přisouval evolučnímu vývoji – setkání se s mužem je nebezpečné, domnělá blízkost mužské postavy nás udržuje ve střehu.

kolem sebe do škatulek tak, jak nás to naučila společnost, aniž bychom měli vlastní zkušenost. Být ženou, homosexuálem, vegetariánem, katolíkem, muslimem, Romem, Vietnamcem, Čechem... znamená často víc, než se dotyčnému může zdát.

Téma předsudků a přenesené zkušenosti ovlivňující životy hrdinů je i častým tématem kinematografie. Ve Dvanácti rozhněvaných mužích se Henry Fonda snaží přesvědčit ostatní členy poroty, že důkazy, které zdánlivě hovoří proti obžalovanému mladíkovi, který se i sám přiznal, dohromady nedávají smysl. Ukazuje se, že předsudky a negativní zkušenost jsou mnohdy silnější než zdravý úsudek. Zajímavý jev související s historií amerického soudnictví je také tzv. Cross-race effect, který popisuje jev, kdy člověk nejlépe rozpoznává rysy příslušníků rasy, mezi kterou vyrůstal. U ostatních je velmi těžké rozpoznat jednotlivé národnosti, natož obličeje. S tréninkem se ovšem schopnosti zlepšují.

Stejně tak lze trénovat odolnost vůči stereotypům a předsudkům. Jakékoliv neobvyklé zážitky pomáhají. Opouštět komfortní zónu. Jsem si vědoma toho, co všechno se v mém životě změnilo díky posouvání hranic komfortu, ke kterému docházelo díky mnoha lidem a situacím, které nebyly vždy příjemné. Proto považuji otevřený dialog a přístup k jiným názorům a kulturám za nesmírně důležité. Jeden jednoduchý příklad za všechny, kdy pro mne bylo dobré nevěřit naučenému stereotypu, ke kterému nemám vlastní zkušenost. Olivy. Když jsem vyrůstala, nikdy jsme nejedli olivy. Nikdo je u nás doma totiž neměl rád. Kdyby nebylo kamarádů a mojí zvědavosti, přišla bych o tak skvělou pochoutku! Věřím, že každý z nás má mnoho podobných příběhů a tak není nutné podkládat tento názor vědeckými studiemi, které došly ke stejnému závěru.² Setkávat se a předávat si zkušenosti a znalosti je esenciální pro přiblížení a pochopení perspektiv „těch druhých“, na které se třeba někdy zlobíme v tramvaji.³ Následuje stručný přehled míst, kde se někdy více a někdy méně plánovaně setkáváme.

2 The Sciences, How Diversity Makes Us Smarter, říjen 2014, https://www.scientificamerican.com/article/how-diversity-makes-us-smarter/?WT.mc_id=SA_FB_ARTC_OSNP

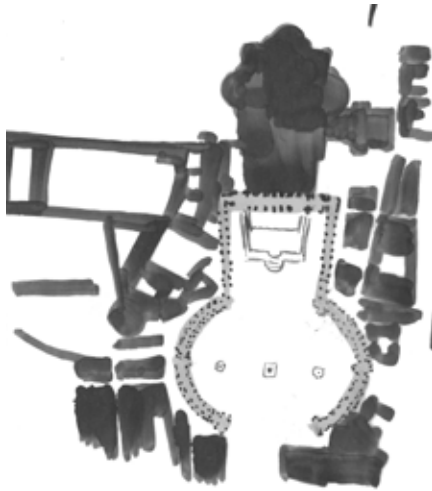
3 Nedávno jedna paní v tramvaji říkala jinému pánovi, ať se už konečně vysmrká, že je mezi lidma a že teda neví, kdo to má pořád poslouchat. Jsou oblasti, kde se nesmrká. Třeba v celé jihovýchodní Asii je smrkání velmi neslušné.

VEŘEJNÝ PROSTOR

Náměstí

Odehrávat se na něm může skoro cokoli. Od pravidelných trhů, přes nárazové akce jako oslavy nebo demonstrace až po setkání menších skupin. Na správném náměstí má být hospoda, kostel a radnice.

Některá náměstí mají zvláštní společenskou roli. Na Náměstí sv. Petra čekají davy na papeže, v Praze se vítězové většinou vítají na Staroměstském náměstí, svíčky se zapalují U koně.

Cesta/stezka

Na cestě člověk pozná mnohé, nejvíc prý sám sebe. Jsou obchodní jako Hedvábná stezka, spirituální jako Svatojanská nebo k hrobu sv. Petra. Správný muslim by se měl alespoň jednou za svůj život sklonit u hrobu Mohameda v Mece. Podobné cesty jsou i ve městech. Třeba pražská Královská cesta, kterou se putovalo při korunovaci nebo promenády, na kterých se prochází během lázeňských pobytů.

Park (městská verze přírody)

V parku se může odpočívat, sportovat, radovat se. Je to místo téměř nekonečných možností. Archetyp parku? Central Park - opak města, náhražka přírody.

Historika z cest: V bývalé metropoli Korei v Kjongdžu jsem si šla ráno nasnídat do parku a čekala jsem na svoje spící kamarády. Ten park byl plný zvláštních kopečků, které vytvářeli intimní prostor. A tak jsem si sedla k jednomu z nich, natáhla se a užívala slunce. Zvláštní pohledy jsem ignorovala - jsem Evropanka, vždycky koukali. Po půl hodině jsem si všimla kamenných náhrobků u každého kopce a až pak mi došlo, že se jedná o hrobky významných členů královské rodiny.

Tradice a rituály

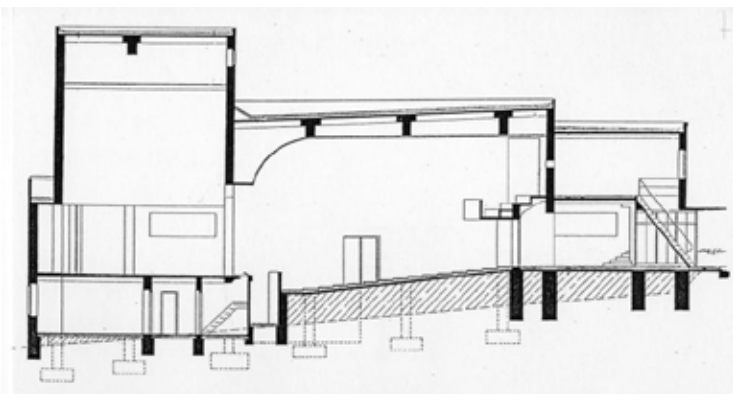
Většinou jsou spojeny s vírou nebo ideologií, někdo je dodržuje jen ze zvyku, jiný je prožívá. Původ některých je pradávný. V dnešní době většinou souvisí s významnými národními svátky nebo komunitním životem (na vesnici)- Tři Králové, Hasičský ples, Masopust, Velikonoce, stavění máje, lampiónový průvod... Komunita se na nich setkává. Sdílí a vytváří hodnoty.

KULTURA

Divadlo

Dá se hrát všude. Zároveň se jedná o jednu z nejstarších typologií. Řecké amfiteatry využívající svah, jejich velkolepé verze z antického Říma, středověké potulné divadlo, kukátkové divadlo až po současné lehce alternativní scény i cirkus mají podobné dělení na hlediště a jeviště a snahu vtáhnout diváka do děje.

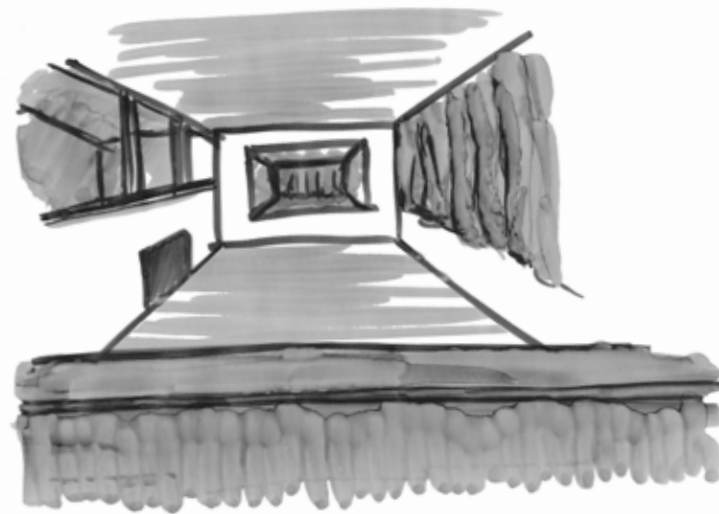
Kino

Výdobytek moderní doby - vyprávění velkých příběhů v reálném prostředí. Vše může být při procesu vzniku dokonalé. Divákovi je pak naservírována nejlepší verze, která je při každé repríze stejná.

Sál

Velká místnost s vysokým stropem určená k oslavám a radovánkám. Vladislavský sál slouží velkým státnickým ceremoniím, Kulturní sál pak hostí nejrůznější koncerty, plesy, večírky... V komunismu se stavěli Kulturní domy, které byly určeny ke všem druhům zábavy.

Výstava

Nemusí být jen v galerii. Oživí ulice, někteří se díky ní třeba na chvíli zastaví a vymění pár slov nebo se dozví něco nového. Na druhou stranu lze výstavního prostoru využít k získání pozornosti odborného světa i turistů (Bilbao efekt)

Palác Lucerna

Lucerna je jedním z prvních pražských multifunkčních domů. Obsahuje vše, co je potřeba ke kulturnímu vyžití. Kinosál s kavárnou, malý sál, který v současné době slouží ke konání malých klubových koncertů, velký sál, ve kterém se odehrává mnoho plesů a slavnostních událostí, galerii, která byla nedávno znovuobnovena. Pasáže plné obchodů, kaváren a restaurací spojují různé ulice v okolí Václavského náměstí. Právě zde se zrodil československý rozhlas a právě sem přivedl Ondřej Kobza davy, když 21. a 22.10.2016 zpřístupnil část střech komplexu.

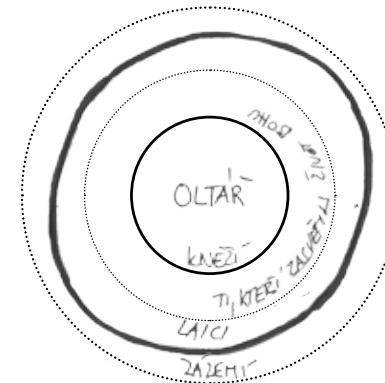

Zdroj: Lucerna official website

NÁBOŽENSTVÍ

Chrám + Sbor, Fara

V chrámu se odehrává většina rituálů komunity. Některé církve mají modlitebnu v rámci sboru. Svým způsobem se jedná o komunitní centrum.

Klášteř

Komunita, kterou spojuje stejný záměr, obohacuje společnost o hodnoty. Ty se liší dle řádu. Benediktýni a cisterciáci hospodaří, boromejky se starají o nemocné, jezuité vzdělávají... Nezapomínám ani na kláštery mimo naši křesťanskou tradici, které jsou naším krajům poměrně vzdálené.

JÍDLO

Pohostit druhého dobrým jídlem je součástí většiny kultur. V té naší snad u žádné příležitosti nechybí dobré jídlo a pití. „To je ta hojnost. Ukazuješ, že na to máš,“ vysvětlovali mi, když jsem nerozuměla plným stolům. Doba se změnila. Husu si dáváme nejen na sv. Martina a vdolky z bílé mouky míváme i častěji než jednou za týden. Děním místa setkávání na uvnitř a venku nezávazně, na základě historických souvislostí.

UVNITŘ

Kavárna

Kdo má čas na káfičko? Pražská kavárna? Vzniká zde mnoho přátelství a dobrých nápadů.

Restaurace

Většinou dobré jídlo a vytříbené chování. První dojem, který člověk udělá, je nejdůležitější.

Hospoda

Vybaví se dobré pivo, nebo prostě pivo, utopenec a tlačěnka. Rum za dvacet korun a pánové s šedým plnovousem - štamgasti.

Čajovna

Útočiště pro alternativní jedince. Přítmí, dobrý čaj a vodní dýmka.

VENKU

Piknik

Koš plného jídla, deka, měkká tráva, vítr ševelící v korunách stromů a dobrá společnost.

Ohniště

Špekáčky, kytara, smích a pár komářích kousnutí.

SPORT

Setkávání u sportovních příležitostí má mnoho podob. Od školních přeborů až po nejvyšší ligy. Od aktivní účasti nebo fandění po uzavírání nejrůznějších partnerství. V různých koutech světa jsou oblíbené jiné sporty, ale některé svůj status drží globálně jako např. golf a tenis.

V typologii se dá vyzorovat tělocvična sloužící coby multifunkční sál pro různé sporty. Hala je prostorem s velkým rozponem, díky kterému se na hrací ploše může nacházet i více hřišť. Stadiony pro tisíce lidí. Na druhé straně jsou plácky, kde existují jen ta pravidla, která si hráči určí sami. Rovný kousek v parku, příjezdová cesta ke garáži rodičů.

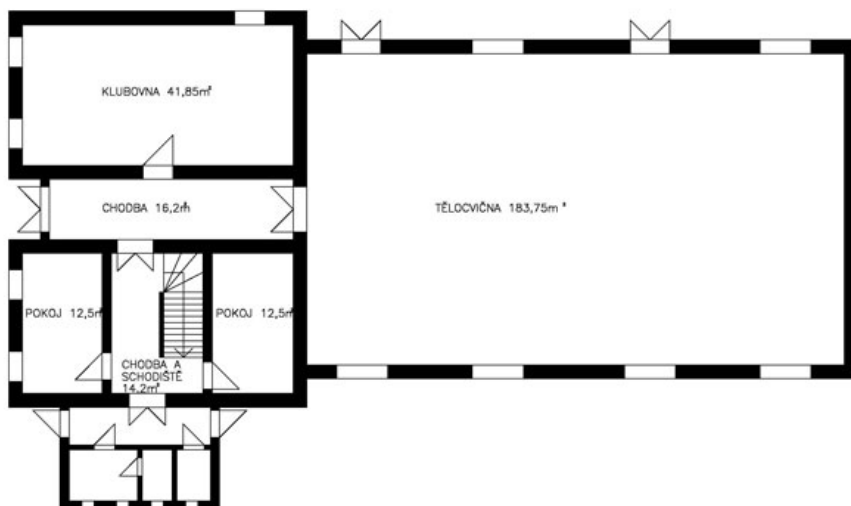
OLYMPIÁDA

Největší sportovní setkání vůbec. Přestížní událost nejen pro sportovce i pořadatele. Jsou spojeny s budováním mnoha výrazných staveb, navrhováním národních uniform a velkou pozorností médií.

SOKOL(OVNA)

Česko-slovenský fenomén tělovýchovy. Miroslav Tyrš vytvořil českou tělocvičnou soustavu na základě antické kalokagathie a tělovýchovy F.L.Jahna. Své poznatky shrnul v roce 1873 v díle „Základové tělocviku“. Od začátku apolitický spolek s výtčeným cílem fyzického a morálního růstu českého národa. Pravidelné všesokolské slety, které byly nahrazeny spartakiádami, a Sokolovny, které potkáme skoro na každé vesnici, jsou hlavními odkazy zakladatelů. Budovy jsou různě rozlehlé, v principu se jedná o tělocvičnu se zázemím.

Konkrétně sokolovna v Háji ve Slezku z roku 1924, jejíž snímky jsem vybrala, mezi lety 1967 a 1986 sloužila jako kino. Sokolu se navrátila roku 1991 a pro nedostatek finančních prostředků zatím slouží jen z poloviny svým původním účelům (je potřeba odstranit pozdější stavební zásahy).

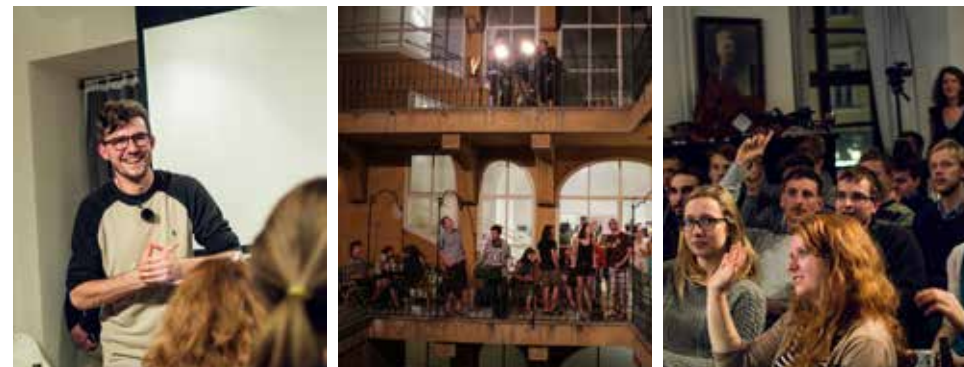

Zdroj fotografií: Ing. arch. Jaroslav Sedlecký, Sokolovny a jejich odkaz současnosti, 08/09 časopis Stavebnictví, Sokolovna Háj

VZDĚLÁVÁNÍ

Kahn v pasáži o školství v Tichu a světle říká, že vyučování je dialog mezi učitelem a žákem a že právě na tom záleží. Přednáška se může odehrávat všude a výsledkem je setkání lidí, které zajímá podobná problematika. Pokud se jedná o dlouhodobější kurz, je většinou potřeba řešit ubytování. U workshopů majících více lekcí je dobré mít stále zázemí a konference jsou většinou velmi reprezentativní záležitostí a kvalita dialogu je až na druhém místě. Skvělé místo, na kterém bude vše potřebné nejdřív.

Mám velkou slabost pro Skautský institut, který je skryt podlouбі vedle Staroměstské radnice. Díky tomu je dostupný všem a jeho program je pestrobarevný. Nabízejí klubovny k zapůjčení a mají i malou kavárnu. A vypadá to, že nebýt skautem a oblíben si program skautského institutu nevdá. Mám z toho prostoru pocit, že nepředurčuje aktivity, které se v něm mohou odehrávat. Plátno, promítačka, stůl, židle, mikrofon a kamera. Stále přítomné píano a zázemí kavárničky. Co a jak se využije je na pořadatelých a aktérech samotných.

Zdroj fotografií: fb Skautský institut, archiv událostí

ONLINE SETKÁVÁNÍ

Fenomén posledních let. Potkáváme se přes písničky. Vytváříme alternativní realitu, která se čas od času protne s tou skutečnou díky srazům fanoškům tzv. conům nebo když se lidé ze seznamky rozhodnou setkat v reálu. Online prostor je poměrně nepřehledný a snadno se v něm ztrácí. Nedávno jsem si četla diskuzi na fb stránce Čtvrté vlny, kdy jeden z diskutérů útočil a manipuloval s informacemi. Možná to bylo moje první setkání s trollem. Každopádně je zvláštním syndromem dnešní doby, že někteří ostatní napadají za urážení a malomyslnost, zatímco sami se toho dopouštějí a záměrně se vyhýbají konstruktivní diskuzi. Nebudu se tu rozepisovat o feminizmu, protože je to velké téma samo o sobě. Příkládám jako ilustraci současného stavu setkávání neznámých u společných témat online.

Zdroj: fb Čtvrtá Vlna, příspěvek 19.1.2017 19:22 rozhovor DVTV odpovědi na komentář

CENTRA

Vznikají různá centra, která se liší přídavným jménem v názvu. Jejich poslání je podobné - vzdělávat veřejnost v tom kterém odvětví, propojovat individuality a dávat prostor ke vzniku a realizaci nečekaných nápadů.

Kulturní centrum

Možná v Čechách nahrazují funkci Kulturních domů a jejich program je podobný. Možná šíří a udržují kulturu. Evropské kulturní centrum je organizace vzniklá díky Evropské unii sídlící v Benátkách, která si za cíl klade podporu tvorby, výzkumu a sdílení evropského umění. Každý stát má instituci prezentující jeho kulturu v zahraničí - České domy, Goethe-Institut, Polský institut, Instituto Cervantes... a všechno jsou to centra kultury.

přízemí

galerie

patro

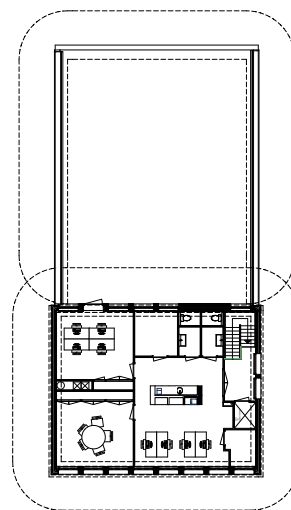

Spolkový dům Slavonice, OV-A- přestavba Deutsches Hausu na společenské centrum, Foto Tomáš Souček
Zdroj obrázků: Oficiální stránky ateliéru ov-a www.ov-a.cz/cs/projekty/spolkovy-dum-slavonice/
Zdroj půdorysů: Archiweb www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=5098

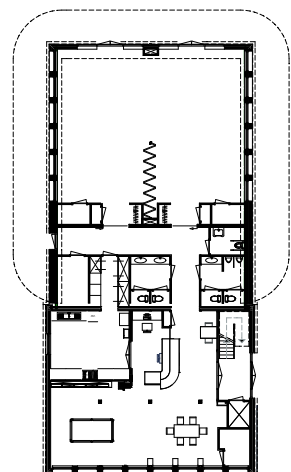
Komunitní centrum

Mělo by utužovat vztahy komunity. Impuls ke vzniku by měl přijít právě od členů komunity a je vždy dobré, když se do realizace také zapojí.

DOK Architekten byli pozváni do Deventeru, aby zrekonstruovali komunitní centrum místní vyloučené lokality s co nejmenšími náklady. Důležité bylo vytvořit místo, kam budou členové komunity chodit rádi a na co budou třeba i hrdí. Plášť zůstal beze změny, byla přidána střecha s fotovoltaickými panely a zateplení s dřevěnými lamelami.

2 NP

1 NP

Google Street View 2009

Google Street View 2016

DOK Architekten, 1302 Huis van de Wijk, Deventer, Nizozemí
Zdroj: DOK Architekten, <http://dokarchitecten.nl/project/pdf/56e27e6d332fa6082c23c1f3.nl.pdf/Huis-van-de-Wijk-Deventer>

Nízkoprahové centrum

Něco jako zájmový kroužek pro děti a mladistvé. Jen je jedno, odkud přicházíš a neplatí se členské příspěvky. Snaha vytvořit volnočasové aktivity pro mladé z problémových oblastí a skupin. Slouží jako prevence - pokud jsou mladiství v nízkoprahovém klubu, znamená to, že netráví svůj čas nekalou činností na ulici. Díky dětem lze také snadněji navázat kontakt s rodinou, nebo se alespoň poznají možnosti, které jsou pro ně v jejich světě nepředstavitelné. Architektura těchto míst je často opomíjená.

Edukační centrum NPÚ

Ve snaze vzbudit zájem o historii otvírá NPÚ v rámci projektu Památky nás baví Edukační centra ve významných památkách. Většinou jde o místnosti bez exponátů v rámci historického objektu, kde se může odehrávat mnohé-přednášky, workshopy nebo zábavné dětské prohlídky.

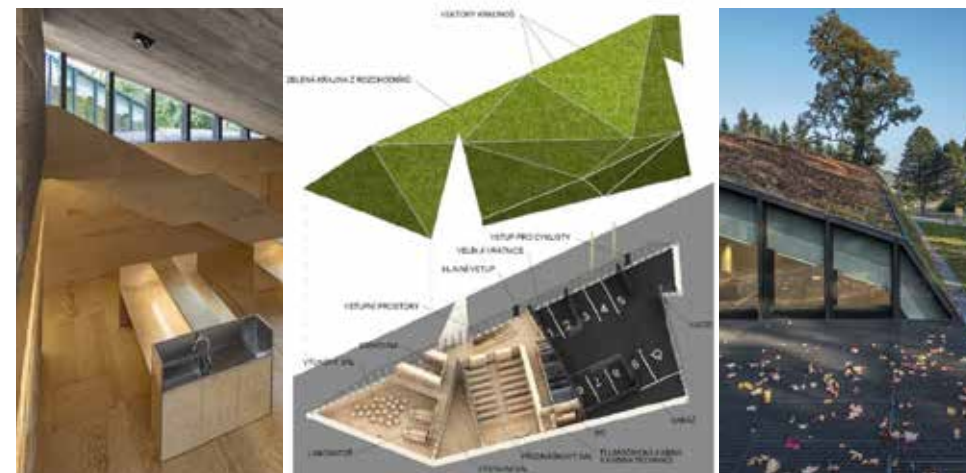
Zdroj: NPU, Národní památkový ústav otevřel Edukační centrum v Telči, 3.5.2013, <http://ftp.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/uop-v-telci/novinky-vypis-vsech/novinky-archiv/news/12117-narodni-pamatkovy-ustav-otevrel-edukacni-centrum-v-telci/>

Enviromentální centrum

Cíl je jasný-vzdělávat v otázkách životního prostředí. Prostředky jsou různé. Někdy se jedná o místnost v rámci instituce, jindy je prostorům věnována větší pozornost jako v případě Enviromentálního centra KRNPu ve Vrchlabí od Petr Hájek architekti. Vytvořili nástroj pro zkoumání a objasňování přírody, který zároveň nenarušuje okolí díky tomu, že je celé umístěné pod povrchem. Střecha je dle autorské zprávy konstruovaná dle topografie Krkonoš.

Návrh interiéru nízkoprahového klubu v Předlicích v Ústí nad Labem, Michal Brož
Zdroj obrázků: <http://www.interieri.cz/atelier/bca-michal-broz/>

Zdroj obrázků: IDNES.cz, http://1gr.cz/fotky/idnes/14/113/org/REZ5765be_rchitekti_KRCEV_foto_Benedikt_Markel.jpg
KRNP, http://www.krnap.cz/data/Images/galleries/big/obrazek1_129499358363.182.jpg

3. „Dej člověku rybu a nakrmíš ho na celá den. Nauč člověka rybařit a nakrmíš ho na celý zbytek života.“ čínské přísloví

Citát vybraný jako motto této kapitoly se často používá pro vysvětlení rozdílu mezi humanitární a rozvojovou prací. Tyto výrazy jsou sice častěji spojovány s misemi a projekty ve třetím světě, v práci se sociálně slabými a znevýhodněnými jsou ovšem také důležité. Člověka formuje prostředí, ve kterém vyrůstá. Pokud kolem sebe nevidí pozitivní příklady, pokud se zdá, že jakákoliv snaha nestačí k vystoupení z kolotoče předsudků a stereotypů, dochází k uplatňování naučených vzorců chování a komunikace bez kritické revize. Krutě bych to přirovnala k morčeti, které běhá dokola ve své klece. Ať už pocházíte odkudkoliv a vypadáte jakkoliv, pokud se od většinové společnosti lišíte, často musíte dokazovat, že „na to máte“. Dalším významným faktorem tzv. **Kulturu chudoby**¹, který ztěžuje její prolomení, je prostorová segregace vyloučených obyvatel.

Lokality obývané lidmi vyloučených z běžného společenského života se nazývají **vyloučené lokality**. Zjednodušeně řečeno se jedná o místo vnímané většinovým obyvatelstvem jako špatná adresa. Domy v horším stavu, nižší nájemné než v jiných částech města, díky kterým lokalitu obývají převážně sociálně slabí občané, zahraniční dělníci, popř. studenti. Skladba obyvatelstva s sebou nese specifika lokality a rizika jako jsou například nižší vzdělanost obyvatel, nedostatek legálních pracovních příležitostí, vyšší kriminalita. Služby se většinou přizpůsobují potřebám obyvatel, lze zde tedy najít větší množství zastaváren a bazarů. Většinová společnost často nemá s lokalitou vlastní zkušenost. Slyšeli, že je to tam nebezpečné a tak tam nechodí. Pokud se do podobné oblasti dostanete jako turista, můžete ji vnímat jinak.² Problémy spojené s vyloučenými lokalitami je potřeba řešit komplexně – nelze pouze nabízet sociálně právní pomoc nebo jen doučování či nacházet lepší byty. Je žádoucí, aby to vše probíhalo souběžně a navzájem se překrývalo.

Výhodná cena nemovitostí v porovnání s okolím a blízkost centra dříve či později přiláká investory, kteří začnou čtvrt přetvořovat k obrazu svému. Zvelebování oblasti vede k růstu tržní ceny, což často znamená neúnosné nájemné pro původní obyvatele, kteří jsou nuceni odstěhovat se většinou do okrajových městských čtvrtí, díky čemuž dochází k prohlubování sociálního vyloučení. **Gentrifikace**, což je souhrnné označení všech procesů souvisejících se změnou vyloučené lokality na „normální část města“, je dnes považovaná za negativní jev. Ozdraví sice město, ale původní obyvatelé čtvrti z této změny nemají žádný prospěch.

Tuto situaci může zmírnit samospráva regulačním plánem, kde lze určit, jaký typ bydlení a v jakém množství se na území může vyskytovat. Pokud se rozhodne vstoupit do hry i coby majitel bytů, dokáže lépe regulovat ceny nájemného a složení obyvatelstva. Dá se předpokládat, že by se tak zamezilo současným praktikám, které často využívají nevědomosti a neznalosti nájemců, a ubylo by ubytoven. V lednu 2017 zesílila diskuze ohledně přijetí Zákona o sociálním bydlení, který je dle **Platformy pro sociální bydlení**

¹ Ta je připisována antropologovi Oscarovi Lewisovi, který ji poprvé popsal ve studii *Five Families: Mexican Case Studies in the Culture of Poverty* roku 1959.

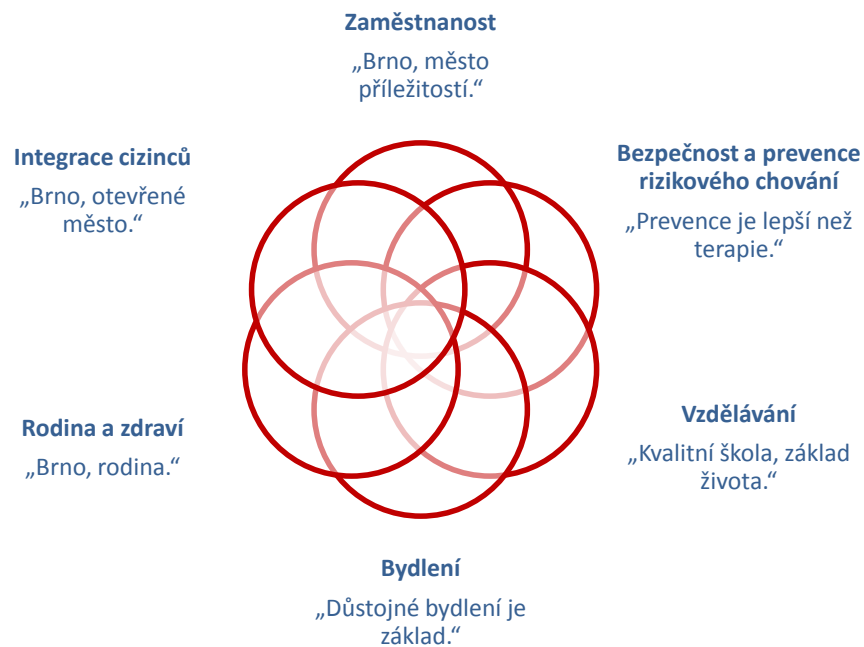
² Mluvím teď o Evropě. V Brazílii taxikáři po setmění nezastavují na červenou, protože by mohlo dojít k přepadení stejně jako bohatší žijí v oplocených domech s recepcí. V Korei nebezpečí spočívá pouze v přistěhovalcích – sami Korejci jsou velmi slušní a čestní lidé, kteří nežebrají, nekradou a nešidí.

nezbytný pro další kroky řešící vyloučení. Pokud se podaří prostorově promíchat obyvatelstvo, nalezení dobrých vzorů a společensky přijatelného chování by mělo být snazší.

Na konci května 2017 to vypadá, že se zákon do voleb nepovede prosadit. Naštěstí existuje občanská aktivita a cesta zdola. Věřím, že pokud znáte někoho z té které skupiny/komunity osobně, může vám pomoci změnit úhel pohledu na věc. Dle průzkumu nezávislého institutu Pew Research Center z jara 2017 http://www.rozhlas.cz/radiowave/spolecnost/_zprava/jaci-jsou-cesi-tolerantni-ke-gayum-nesnasenlivi-k-vericim-a-skrti--1726960 jsme jako Češi velmi tolerantní k LGBT komunitě. Pravděpodobně je to proto, že nejdřív se s tím člověkem poznáte, vybudujete si nějaký vztah a on je k vám pak upřímný. S barvou pleti je to ale jinak. Nedá se schovat. V Brně jsem potkala ženu, která s sebou vedla své dvě malé děti a prosila o peníze. První věc, kterou řekla, bylo: „Nesudte mě podle barvy pleti. Já jsem jen poloviční.“ A v okamžiku, kdy jsem se s ní pokoušela mluvit o životě na Cejlu, říkala, že se pletu, že je to na Bratislavské, která je daleko (potkaly jsme se na Kolišti, cca 600 m od Bratislavské). Jakkmile jsem se začala vyptávat, přestala být milá, sebrala se a zmizela. V ten okamžik jsem se sama sebe ptala, jaké to asi je stydět se za to, kým jsem. Co se s tím dá dělat? Víc se propojovat, nesegregovat. Stačí navrhnout prostory, kde se lidé budou potkávat?

Moje úvahy zpracovávající tyto informace do architektonické koncepce, mají několik rovin. První se týká sociální práce vůbec. V současné době většina organizací funguje na bázi vy přijdete a my Vám pomůžeme. Mimo povědomí veřejnosti. Mnoho chráněných dílen a sociálních podniků funguje bez přímého kontaktu s veřejností. Koupí něčeho někoho podpoříte. Málokdy se s ním ale setkáte. Prvními vlašťovkami sociální práce s veřejností, je Praguelic, organizace nabízející alternativní turistické procházky Prahou, Nový Prostor - časopis, který prodávají lidé bez domova na ulici, kavárna Mezi řádky zaměstnávající osoby s lehkým mentálním postižením nebo třeba Kuchařky bez domova a jejich nové bistro na Andělu. Z klienta se stává partner, který pracuje, aby něco dostal. Trénuje kontakt s ostatními. Překonává strach a nabývá sebevědomí. Časem může získat normální zaměstnání - naučí se chytat ryby (abych se vrátila k názvu kapitoly). Jak ale pozná, zda je ryba dobrá nebo jak ji správně upravit?

Existuje místo, kde by mohlo vzniknout romské kulturní centrum, o které by bylo doopravdy romské? Pokud je naším cílem propojit skupiny obyvatel napříč spektrem je potřeba, aby překážky stojící v cestě setkání byly co nejmenší. Vyloučená lokalita by tedy v ideálním případě měla být ve fyzické blízkosti místa, kde žijí „ti druzí“ a zároveň by obyvatelé vyloučené lokality měli mít tvořit. Což znamená, že jejich primární potřeby týkající se zabezpečení základních životních potřeb by měli být naplněny. Je tedy záhodno vybrat místo v lokalitě, kde funguje silná síť organizací zaměřujících se na práci se sociálně slabými.

A. Hledání konkrétního zadání

Podařilo se mi zkontaktovat brněnský IQ Roma servis. O jejich práci se více zmíním v části věnované brněnským neziskovým organizacím pracujících s Romy. Během dvouhodinové návštěvy, které říkali stáž, jsem měla možnost promluvit s vedoucími hlavních projektů. Dozvěděla jsem se více o jejich práci, vizi organizace a úskalích práce ve vyloučené lokalitě. Oslovila mě čtvrtí i jejich touha po místě, kde by komunita rostla a navzájem podporovala svoje sny.

Problém segregace je poměrně komplikovaný a k jeho řešení je potřeba spolupráce mnoha profesí. Vzhledem k charakteru této práce uvádím souvislosti důležité při výzkumu spojeného s návrhem Centra.

Proč právě Brno?

- Samospráva, která se snaží řešit problémy občanů a podporuje činnost neziskového sektoru
- Vyloučená lokalita sousedící s historickým centrem (právě dochází k investicím v Brně-střed, hranice světů se prolíná. Ten nový nerespektuje stávající. Ignoruje okolí, sebevědomě křičí do světa svůj názor.)
- Aktivní romská komunita (založila několik neziskovek, které se snaží zviditelnit situaci Romů v celospolečenské diskuzi) značně odlišná od romských komunit severních Čech
- Hustá, fungující síť neziskových organizací zaměřujících se na práci se sociálně slabými. Cílová skupina v této lokalitě je tedy odlišná od jiných vyloučených lokalit a lze předpokládat zájem „o další krok“
- O Brně-středu se říká, že každý na ulici má připravenou odpověď na jakoukoliv běžnou otázku dotazníkového šetření (právě v této lokalitě prý nejčastěji probíhají sociální studie. Problém trochu je, že tato městská komunita, její vnímání světa a potřeby se velmi liší od vyloučených lokalit nenacházejících se ve městě.

Téma zdí je čím dál tím aktuálnější. Jako bychom věřili, že se za zdí můžeme skrýt a že jsme díky ní v bezpečí. Historie je plná **zdí, které oddělovali. Česká republika bez té největší zdi existuje něco málo přes čtvrtstoletí. V porovnání s dobou**, po kterou byl svět oddělen je dvacet pět let jak mrknutí okem. Možná jsme si jenom ještě nezvykli. Kvůli strachu ze změny jsme ochotni vzdát se zítřků bez předsudků.

4. „Cikáni je označení deklasované sociální skupiny, Romové je označení národa.“

JUDr. Emil Ščuka

Romové patří mezi nejvýznamnější národnostní menšiny u nás. Podobnost romštiny a hindštiny dovedla lingvisty k názoru, že ony dva jazyky se vyvíjely společně. Proto se předpokládá, že jejich pravlastí je právě Indie, ve skutečnosti vlastně nikdo neví, odkud jsou. Říká se jim různě. Všeobecně známé označení „Cikán“ nikdy nepřijali za své, jak je víceméně patrné už z úvodního citátu. Někteří se také považují za Romy pouze jde-li o duální rozdělené gádžo x rom. V našich končinách se Romové objevují v 15. století. Roku 1417 dostávají od Zikmunda Lucemburského průvodní a ochranný list zajišťující svobodný pohyb jím ovládaným územím (nejsou poddanými a nikomu nepatří). Živili se tradičními řemesly, hudbou, zpěvem... Velmi brzo začali být vnímáni velmi negativně. Ke konci 15. stol jsou vykazováni z měst, pronásledování Cikánů u nás navazuje na pronásledování čarodějnic. (Vlci a cikáni byli považováni za hospodářské škůdce). Čím dál více se stávají symbolem opaku pevného pořádku společnosti. V 18. stol jim byly násilně odebírány a křtěny děti, za účelem jejich začlenění. Pokuty čekaly na příslušníky usedlého obyvatelstva, kteří kočovníkům nabídli přístřeší a nocleh. Možná právě tehdy se Romové naučili žít na hranici teritorií – přejet na území jiného monarchy v případě pronásledování, v ilegality, anonymitě a chudobě.

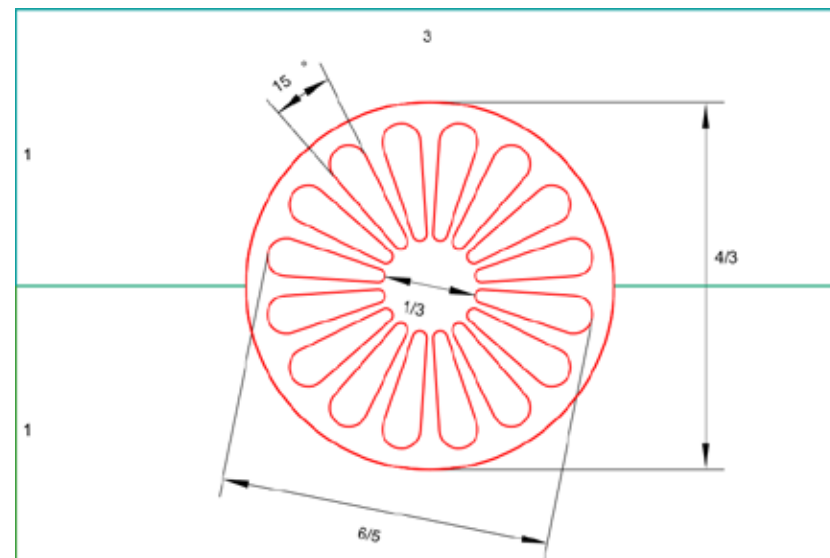
Když se řekne Rom...

Cikánský život se stává synonymem hrdinství až v době romantismu. Nespoutaná rebelie proti zažitým zvykostem. Pronásledování se zmírňuje. Bohužel podprahové vnímání Romů coby nebezpečných živlů se dál předává z generace na generaci. Zcelování a oplocovní pozemků 19. stol. připravuje Romy o tradiční tábořiště. Na druhou stranu právě uvolňování tohoto století otevírá židovská ghetta a tím i život jejich segregovaných obyvatel. Díky průmyslové revoluci dochází k postupnému usazování kočovníků¹. 20 století je plné diskriminace a utlačování romské menšiny.

V předválečném Československu bylo nutné mít cikánskou legitimaci, během druhé světové války byla většina českých a moravských Romů odvezena do koncentračních táborů, odkud se vrátilo asi deset procent z nich. Komunistický režim se rozhodl vyřešit problémy související s romskou menšinou po svém. „Takzvaná řešení cikánské otázky se převážně omezují na represivní opatření, která mají často ráz celostátních kampaní, o nichž se většinová populace nedozví.“² V té větě se skrývá

1 Kočovnik může těžko pracovat jako dělník. Zároveň tradičních námezdních prací ubývá.
2 Dokument Charty 77 z 13. prosince 1978

mimo jiné rovnoměrné rozdělování Romů do všech částí země, sterilizace žen bez jejich vědomí, zákaz používání romštiny a projevování kultury³. S koncem tisíciletí se mění přístup k menšině. Jeho symbolem je dialog. Většina Romů žijících dnes na našem území patří mezi Slovenské a Olašské Romy, kteří sem byli přemístěni v dobách Československa. To probíhalo ve třech vlnách⁴. Výraznou hierarchii a nepsané zvyky a pravidla romské menšiny často nechápe, mnohem častěji o nich příslušníci majority nemají ani tušení. Romská menšina není jednotná, sami mezi sebou mají velkorodiny a větve spory.

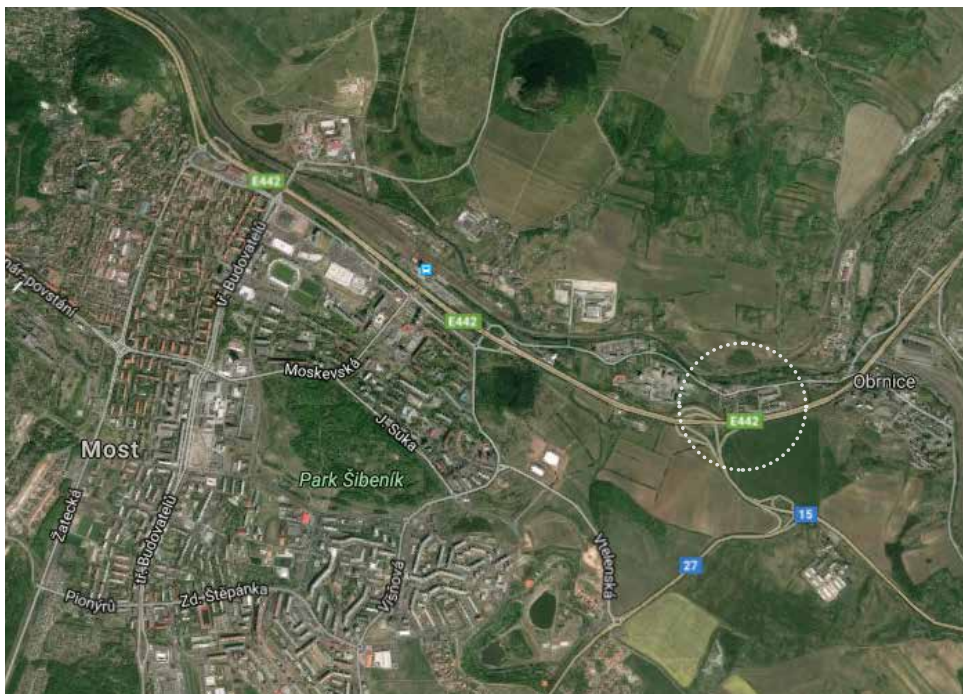
Jak správně zkonstruovat romskou vlajku, Wikipedia, AdJapan
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/07/Roma_flag_dimensions.svg

Bělehradský urbanista Vladimír Macura popisuje romská sídla ve městech pomocí tří faktorů - morfologické charakteristiky sídel (tj. typem ulic, domů a infrastruktury), umístěním (historicky převažující periferní umístění) a charakteristikou populačních skupiny (např. stará městská populace, přistěhovalci, zahraniční dělníci). Z různých kombinací těchto faktorů vytvořil 7 typů sídel, které jsou podle něj důležitá pro správné zacházení s danou lokalitou.

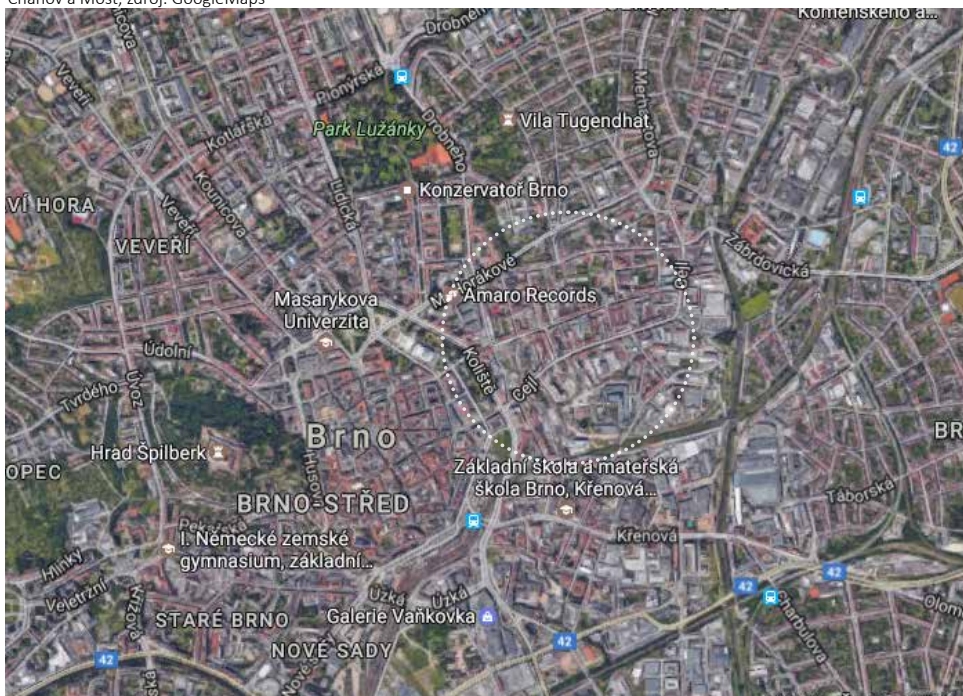
1. Městské romské „mahaly“, které se nacházejí v centru balkánských měst, které mají svůj původ v období turecké správy v 19. století, kdy byla města vnitřně organizována na náboženském a etnickém principu.

2. Dočasné slumy v městských centrech, které byly postaveny s vědomím, že je obyvatelé

3 Zákaz projevování své kultury se během komunistické éry netýkalo pouze Romů – jakýkoliv jiný světonázor byl nežádoucí.
4 V padesátých letech dojížděli do Čech pouze za prací a rodiny zůstávaly na Slovensku, v 70. letech docházeli k násilnému přesídlování.

Chanov a Most, zdroj: GoogleMaps

Brněnské vyloučené lokality, zdroj: GoogleMaps

budou muset opustit, které však někdy přetrvávají celá desetiletí.

3. Roztroušená chudá obydlí, která zahrnují i romské rodiny. Tyto roztroušené chudé enklávy set nejčastěji nacházejí ve staré zástavbě, která nebyla dlouhou dobu renovována a postupně chátrala.

4. Periferní slumy – sídla, jejichž sociální situace a životní prostředí má negativní dopady na zdravotní, společenský a psychologický stav obyvatel. Typická pro ně je sociální a ekonomická homogenita obyvatel trpící vyloučením a malou mírou integrace do místní i globální pospolitosti

5. Nově postavená „ghetta“ financovány orgány místní státní správy nebo jinými institucemi v rámci městského rozvojového programu anebo v rámci řešení určitého sociálního problému. Jedná se o podstandartní sídla, která jsou často budována na okrajích měst. Většina těchto sídel, zvláště ve velkých městských celcích, kde jsou značné vzdálenosti, je předurčena k izolovanému životu bez kontaktu s vnějším světem. Velkým problémem je nedostatečná městská doprava, která je nepravidelná či omezená na několik spojů denně.

6. Nouzová obydlí jsou kategorií, která v materiálním ohledu představuje velmi rozdílné budovy. Mohou to být například různé komunální ubytovny nebo opuštěné buňky, které sloužily k dočasnému ubytování stavebních dělníků. V některých případech může tento typ obydlí zahrnovat domy ze sousedních vesnic zakoupené městskými úřady, aby řešily problém chudých.

7. Zničené bloky bytů (sídlíště) jsou velká sídla vzniklá v období socialistické industrializace v některých středo a východoevropských městech. Romské rodiny se nastěhovali do těchto sídlíšť na základě získání práce v socialistickém podniku. V období transformace tato sídla upadají společně s chudnutím obyvatel.¹

Lokality, které spadají do stejné kategorie, se vypořádávají s podobnými problémy a lze na ně aplikovat podobné zásahy. Toto rozdělení vytvořili v 90. letech pro rumunské realie. V České republice je v současné době důležité, že většina Romů žijících v současné době na našem území přišlo hlavně ze Slovenska a do Čech se přestěhovali za prací. Také z metod řešení romské otázky minulého režimu – násilné přesídlování, tedy zprůtrhání vazeb romských komunit přesunem rodin do různých vesnic, velmi ovlivnilo život komunit. Zjednodušeně u nás existují dva typy vyloučených lokalit – sídlíště v průmyslových oblastech, které řeší zavírání továren a vzrůstající nezaměstnanost, a bývalé dělnické městské čtvrti. Právě brněnské vyloučené lokality svým charakterem patří k oněm starým, zanedbaným továrnickým čtvrtím.

¹ Sešity pro sociální politiku, Romové ve městě, SOCIOKLUB, Praha 2002; Macura, V. Petrovic: Housing, Urban Planning and Poverty: Problems Faced by Roma/Gypsies Communities with Particular Reference to Central and Eastern Europe

5. Revizor: Paní, tady je zakázáno konzumovat potraviny

Já mám hlad.

To mě mrzí, ale tady je zakázáno konzumovat potraviny.

Jenže já mám diabetes, udělá se mi špatně.

Když se vám udělá špatně, tak si vystupte a najezte se na zastávce.

Tady já rozhodně nevystoupím, to mi radši dejte pokutu.¹

Schéma vyloučených lokalit „GAC spol. s r.o., Nova skola
Mapa coviděně vyloučených a romských lokalit v ČR

Schéma vyloučených lokalit, Příloha č. 1,
Stručná analýza sociálního vyloučení na území Brna

Podle Agentury pro sociální začleňování se v Brně nacházejí čtyři vyloučené lokality. Jiné výzkumy identifikovali lokalit 9. Jejich umístění na mapě je pouze orientační, situace se poměrně rychle mění, také záleží na metodě výzkumu. Za klíčovou oblast považují tu nejbližší historickému centru mezi Cejlem a ulicí Milady Horákové.

Cejl je patrný už na mapách z 13. století. Jako vesnice zemědělského charakteru zůstala za hradbami města. Po vypálení Švédy v roce 1645 byl znovu vybudován. Současné pojmenování souvisí s německým slovem „die Zeile“ (řada) – popisuje řadu domů linoucí se od Měniňské brány směrem na Zábřovice. Panské poddané, kteří zde žili, nahradili dělníci, které bylo potřeba ubytovat-pavlačové domy, ubytovny, noclehárny k lokalitě patří k bývalé průmyslové zóně od jejího počátku. Na konci 19. století se na Cejlu nacházelo asi čtrnáct významných podniků vlastněných převážně Židy. Podle Povolného byl Cejl plný nejen textilních továren a domů, ve kterých bydlela dělnická většina. Jednalo se o živou obchodní ulici lemovanou domy s obchody. Nesourodá, měnicí se zástavba. Velkým problémem byla přeplněnost bytů – nové bytové domy se nestavěly, zatímco se podniky rozšiřovaly.

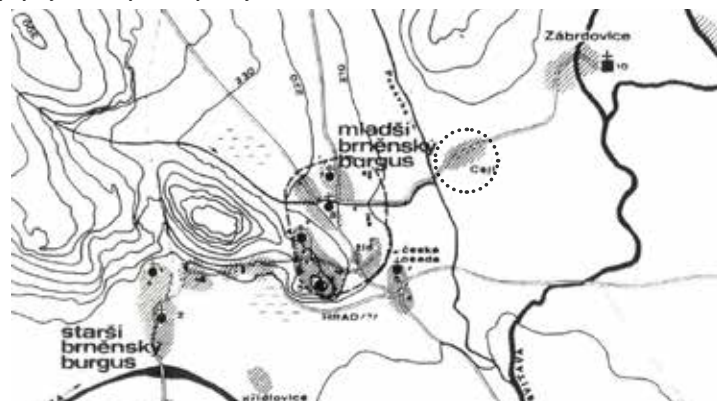
Cejlu se přezdívalo Rakouský Manchester, na tolik významným průmyslovým centrem byl. Národnostní pestrost obyvatel, neoddělitelná součást Cejlu, byla narušena druhou světovou válkou. Po té se většina původní židovské a romské komunity nevrátila. Válka poznamenala i domy - přece jen se jednalo o významnou průmyslovou zónu říše. Do nich se po válce nastěhovali méně movití obyvatelé města, kteří nahradili nejen židovskou a romskou komunitu, ale i německou, která byla

donucena odejít. Bylo potřeba dělníků do továren, proto sem přichází slovenští Romové, kteří v 50. letech jezdili na víkendy domů. Další vlna romských přistěhovalců ze Slovenska souvisí s nařízením o likvidaci romských osad v 70. letech.

Přestože se oblasti dnes říká brněnský Bronx (neznámý autor se snažil označit chodník a pravděpodobně díky nedostatečné znalosti došlo k přesmyčce – Brnox, které si všimla Kateřina Šedá a nazvala tak svého průvodce vyloučenou lokalitou), není obyvatelstvo lokality jednotné. Žijí zde národnostní menšiny, kteří pracují převážně v továrnách nacházejících se v lokalitě, sociálně slabí, Romové a studenti. Romové samotní uznávají svou tradiční hierarchii – nejvýznamnější jsou starousedlíci, moravští Romové, pak olašští a po nich slovenští. Zároveň i v ghettu jsou lepší a horší adresy – čím víc v centru bydlím, tím jsem na tom lépe. Pro proniknutí do komunity je většinou potřeba mnohem víc času, ne kolik mám já na svou diplomovou práci. Vycházím proto z již existujících mapování lokality, televizních dokumentů, rozhovorů a Průvodce Brnoxem.

1 Brnox - Průvodce Brněnským Bronxem, Akce Kateřiny Šedé, 2016, str.479

Historický vývoj Brna s vyznačeným Cejem

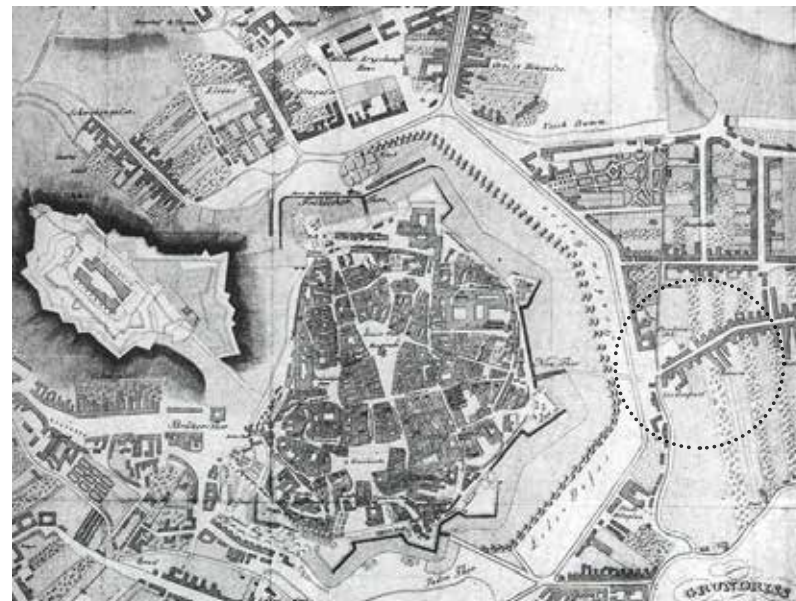
12./13.stol

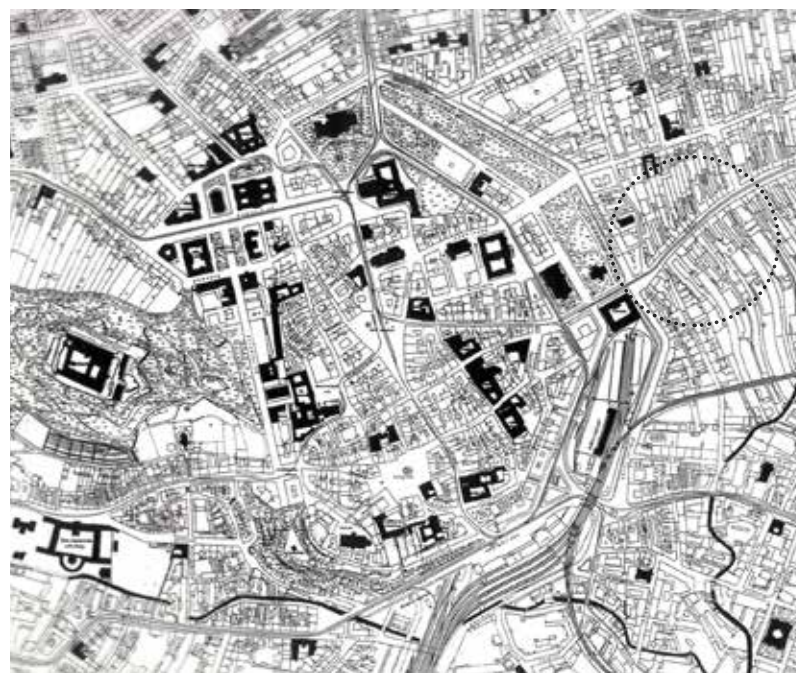
1400

1645

1824

1914

Špilberk

Náměstí Svobody

Hlavní nádraží

Zvonařka

Autobusové nádraží

Janáčkovo divadlo

Albert

- Cejl
- Historické jádro města
- Koliště - bývalý hradební okruh

Co se v něm má odehrávat-> Stavební program

Setkávání – podpora vztahů v rámci komunity i okolí

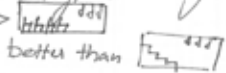

Předávání kultury – jazyk, tradiční řemesla, tance, zvyky

Prezentace – vystoupení, workshopy, besedy...

Sociální podnikání – cvičná zaměstnání

Jak centrum zabezpečit?

Vyloučená lokalita je plná mříží, plotů a zdí. I uvnitř institucí se vše zamyká. Považuji to za preventivní opatření. Pojetí otevřeného a přátelského parteru, vchodu a návaznosti jednotlivých provozů bude zásadní.

Multifunkční sál 100x
Představení
 Benefice
 večery, kino
 Benefity, představení
 ... ->
 better than

- ↳ VSTUP
- ↳ SÍTNA
- ↳ SOC. ZARÍZENÍ
- ↳ ZÁŘEČÍ
- ↳ + SKLADY

Kančí sál

- kančí
- mladší
- ↳ vstup + z
- ↳ SÍTNA/PŘÍZEMKOVÁ
- ↳ + SKLADY!

Komunální plochy

Studovna/kuchyně

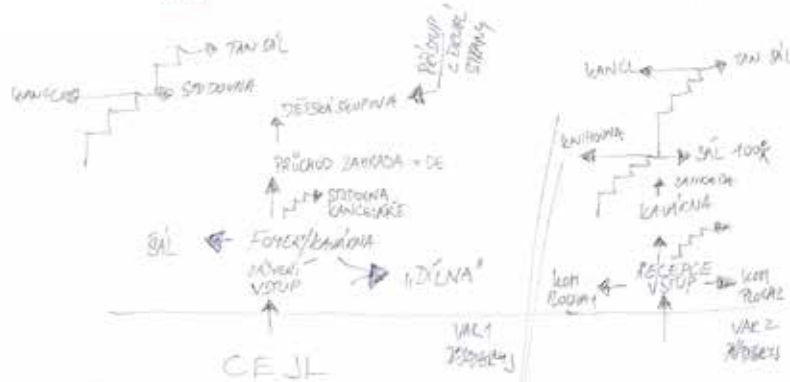
- Setkávání
- Vzdělávání x ?
- Průhledy
- ↳ VSTUP * Samostatně
- ↳ SÍTNA * Pracovní
- ↳ SOC. ZARÍZENÍ * Volnočas. čtení

Dělna

- Přenosná řemesla - knihy
- Možná soc. podnikání
- ↳ VSTUP
- ↳ SOC. ZAR
- ↳ SÍTNA
- ↳ SKLAD
- ↳ OBCHOD

Kančí

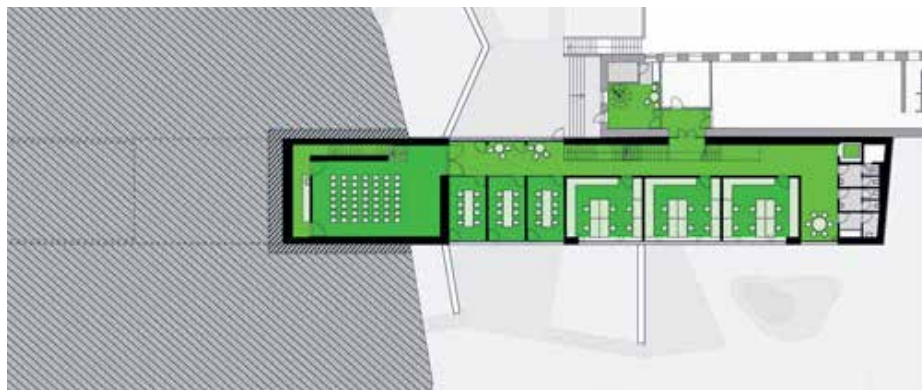
- bedem' x pronájem?
- Byt správa?
- * Užitková * soc. podnikání
- skříp kančí -
- školka
- olešná skupina

Udržitelnost?

Udržitelný rozvoj a ekologické způsob života jsou důležitými tématy. Skvělým příkladem udržitelného stavění je Otevřená zahrada, která se nachází v centru Brna.

Autoři: Projekt, spolupráce Tomáš Boumat, Marek Sanko, zahrady , Lucie Komendová, výtvarné řešení stanovišť Petr Korecký a kol.

Prolínání provozů?

Studio Alta, Kačaba, Kafe na půl cesty, Kavárna mezi řádky

Kulturní dědictví

Udržitelný rozvoj a ekologické způsob života jsou důležitými tématy. Skvělým příkladem udržitelného stavění je Otevřená zahrada, která se nachází v centru Brna.

Autoři: Projekt, spolupráce Tomáš Boumat, Marek Sanko, zahrady , Lucie Komendová, výtvarné řešení stanovišť Petr Korecký a kol.

O tom, že e Cejl příliš nezměnil

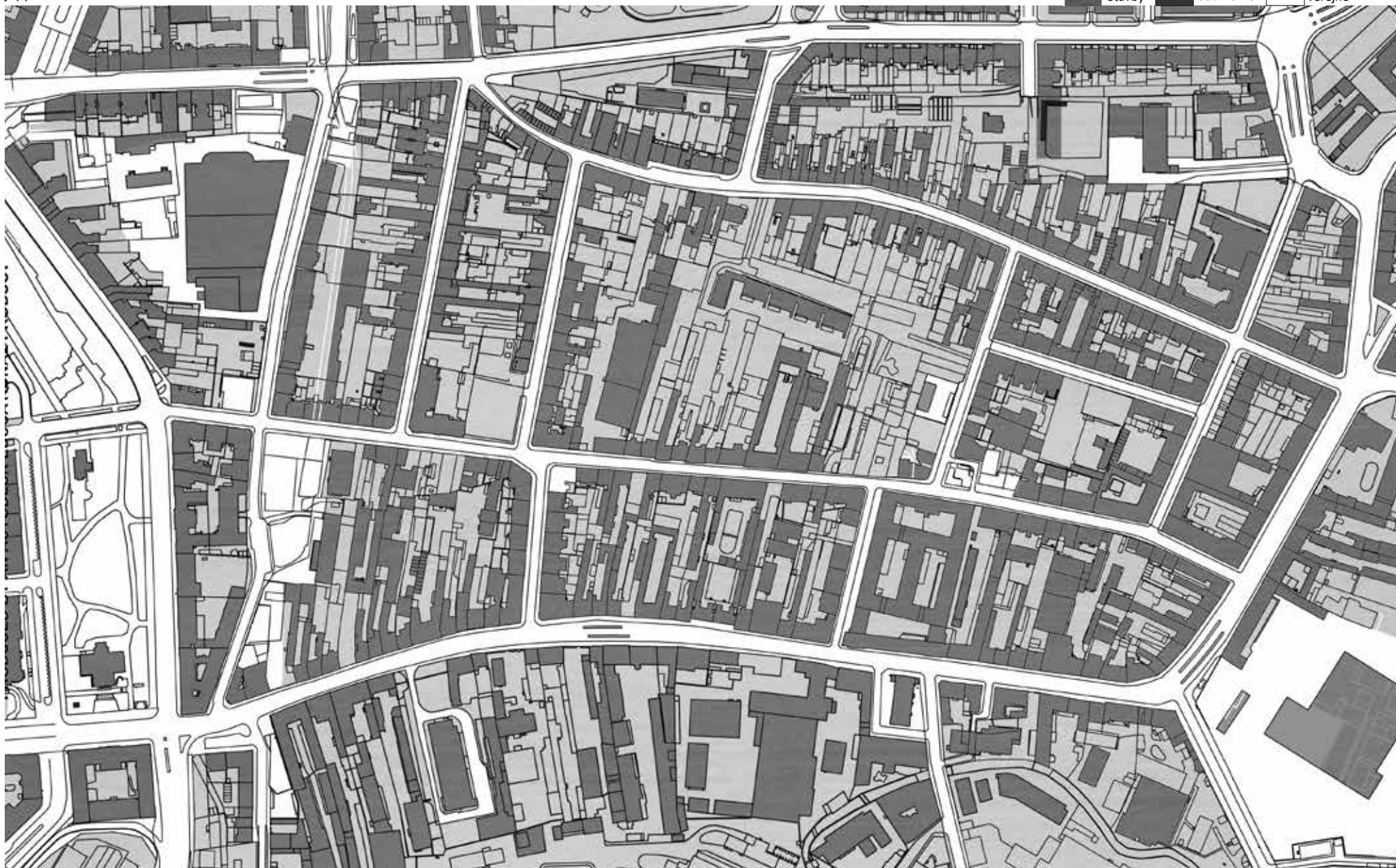
1867, Josef Homolka

2012, stejný pohled z věže kostela sv. Jakuba, <http://www.panorama.brna.cz/>

3D model GoogleMaps

Zeleň se objevuje na okrajích lokality, uvnitř je zeleň čas od času skrytá ve vnitrobloku.

Mahenovo
divadlo

Dům umění
města Brna

Městské ředitelství policie Brno
Úrazová nemocnice
Česká pošta

Muzeum Loutek

Divadlo Radost

Roma Gym

Káznice

Radost Musicbar

Albert

Společenství Romů na Moravě, o.p.s.
 Francouzská 84, založeno 1991,
<http://www.srnm.cz/>

Původně chtěli v každé aglomeraci s větší romskou komunitou založit pobočku jako partnera radnice, aby se problémy vzniklé soužitím rozdílných etnik řešily v dialogu. Mapování lokalit, právní a sociální poradny s ambicí ochrany lidských práv, vydávají noviny Romano Hangos. Mezinárodní spolupráce. Problém některých poboček - nenašel se nikdo, kdo by přebíral „štafetu“ vedoucího, proto zanikly.

Armáda Spásy, o.s.
 Körnerova 1

V rámci komunitního centra organizují odpoledne pro děti - po doučování následují kroužky různého zaměření . Vaření, biblický kroužek, výtvarná činnost... Pořádají i programy pro dospělé jako kurzy anglického jazyka a práce na PC.

Drom - příspěvková org. statutárního města Brna

Hvězdová 906/9, založen 1989

Dromu podporuje integraci sociálně vyloučených obyvatel, propojovat subjekty veřejné zprávy a neziskového sektoru na místní úrovni, aby docházelo ke spolupráci při sociálním začlenování. Provozují nízkoprahový klub, volnočasové aktivity a doučování pro mládež, nabízejí také sociálně-právní poradenství a díky projektu Sasipen školí sociální pracovníky vyloučených lokalit ve zdravotědě.

Muzeum romské kultury...

Bratislavská 67, založeno 1991

Iniciativa romských intelektuálů založená roku 1991 jako nezisková organizace je unikátem v evropském kontextu. Od roku 2005 je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR, kde spadá pod Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií. Dokumentuje globální historii Romů a Sintů ve stálé expozici Příběh Romů/Le Romengero drom, v dočasných se pak soustředí na představení konkrétního zrnka z písku romské kultury. Pořádá také veřejné akce jako přednášky, besedy, filmové

Drom - příspěvková organizace statutárního města Brna

Jeho nová budova nahradila jediné větší veřejné prostranství Bronxu, kde stávalo hlavní podium Ghettofestu. Kritizované je pro pořizovací cenu, urbanistické řešení a fakt, že radnice zveřejnila pouze jeden z návrhů, který je odlišný od realizované stavby a místní neměli k projektu dostatek informací ani možnost ho ovlivnit.¹

Ratolest, o.s.

Milady Horákové 19, založena jako LATA Brno 1995, od roku 1999 Ratolest, www.ratolest.cz

Záměr vytvořit alternativu k programům, které již v době vzniku této organizace existovali. Zaměřují se na rodiny s dětmi, děti a mladistvé. Pro děti a mládež provozují nízkoprahový klub Pavlač a nabízejí preventivní programy. Rodinám jsou pak určeny aktivizační programy a starají se o dobrovolníky.

Petrov (Sdružení pro práci s dětmi a mládeží brněnské diecéze)

Petrov 5

Díky dotaci vlády pro záležitosti romské komunity pořádají volnočasové aktivity v Dětském domově Zábřdovice i pro volně příchozí.

¹ ROMEA.cz (bau), park hvězdička v brněnském Bronxu: Cesta z ghetta za 43 milionů, 22.4.2015, <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/park-hvezdicka-v-brnenskem-bronxu-cesta-z-ghetta-za-43-milionu>

Muzeum romské kultury

“Jsme prostorem pro setkávání kultur. Uchováваме doklady romské historie jako součást evropského dědictví. Vychováváme mladou generaci k toleranci a interkulturnímu myšlení. Přispíváme k boji proti xenofobii a rasismu. Otevíráme cestu ke kořenům romské identity. To vše děláme pro vzájemné porozumění. Pro dialog kultur. Pro nás.”¹

Iniciativa romských intelektuálů založená roku 1991 jako nezisková organizace je unikátem v evropském kontextu. Od roku 2005 je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR, kde spadá pod Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií. Dokumentuje globální historii Romů a Sintů ve stálé expozici Příběh Romů/Le Romengero drom, v dočasných se pak soustředí na představení konkrétního zrnka z písku romské kultury. Pořádá také veřejné akce jako přednášky, besedy, filmové promítání, hudební a pamětnické večery..., spravuje obsáhlou knihovnu s romskou tematikou, která je přístupná badatelům. Muzeum se také soustředí na doučování dětí s vyloučených lokalit.

IQ Roma Servis, z.s. - pro důstojné uplatnění Romů

Skupina občansky aktivních Romů v Brně, která usilovala o větší emancipaci Romů, založila roku 1997 nezávislé občanské sdružení IQ Roma servis roku 1997. V roce 2003 se organizace začala profesionalizovat a modernizovat – vznikaly první metodiky a projekty. Důležitá je prevence. Předškolní skupina, nízkoprahový klub, podpora žáků a studentů, popř rodin na sebe navazuje a je poměrně provázaná. Vysvětlují klientům, proč je dobré dát dítě do nesegrované školy, mají programy na podporu studentů. Nabízejí také právně sociální poradenství. Zaujal mě aktuální projekt Rapid Housing, zapojování romské komunity do chodu organizace v co největším množství, sociální cirkus a prostory, ve kterých organizace funguje. Má pobočky v Břeclavi a Vyškově, které řeší své vlastní agendy a programy související s potřebami té které komunity. V prosinci otevřeli svůj první sociální podnik Amaro Records – kavárnu kombinovanou s nahrávacím studiem.

Káznice

www.kreativnibrno.cz

¹ Oficiální web Muzea romské kultury, <http://www.rommuz.cz/>

Cigi Cigi Cirkus

Vojtěch Veselý je nejen zaměstnancem IQ Roma, ale také cirkusákem. A tak začal děti učit cirkus. Asi to celé bylo mnohem složitější než se dá vyčíst z těch dvou vět. Každopádně díky cirkusu mohou být děti divoké a zároveň se učí spolupracovat, nevzdávat se (žádný učený z nebe nespadá, že?) a být trpěliví. Vojta mi vyprávěl, že na prvním tréninku se děti sobě navzájem smáli. Řekl jim, že jsou tým, že si navzájem musí věřit a že se kolegové navzájem nechodí. Vrátili se.

Plácky, Nízkoprahový klub

Nízkoprahový klub funguje každé odpoledne po-čet a přes léto venku na Plácku - hřišti u Svitavy, kde je minimální zázemí. Přijít může kdokoliv a nikdo se ho na nic neptá, pokud sám nechce. Často se jedná o první kontakt s klientem. Na Plácku se slaví konec roku, v létě 2016 měl právě zde workshop holandských umělců Ron Glasbeek a Marie Koijck.

Vzdělávací program Gendalos

Podpora žáků 8. a 9.tříd a studentů během studia. Základem je spolupráce mezi studentem a pracovníkem IQ Roma. Zapojuje se i rodina a pedagogové, pokud s tím student souhlasí. Každý může dostat i mentora, který studenta podporuje a pomáhá s růstem. Student může požádat i o hmotnou pomoc - učebnice, notebook, příspěvek na obědy. Gendalosáci se mohou aktivně zapojit do dnů v IQ Roma.

Vánoční benefice v IQ Roma

Výlet do Olomouce

Amaro Records

Vysněné nahrávací studio s kavárnou na M.Horákové. Prostor pronajalo město za symbolickou částku, přestavěl se svépomocí a od prosince 2016 je otevřen veřejnosti. Jedná se o první sociální podnik IQ Roma Servis, z.s.

Kampaně Pojď do dobré školy

IQ Roma Servis se zabývá i kampaněmi nejen mezi svými klienty. Některé segregované školy obcházejí jednotlivé rodiny a vysvětlují jim, proč by měli děti chodit právě k nim. Rodičům je potřeba někdy složitě vysvětlovat, proč je pro jejich děti lepší navštěvovat školu, kde se setkají s dětmi z jiných sociálních skupin. Využíváním kampaní na všech možných místech (poměr cena-výkon je zvláště výhodný u sociálních sítí) je možné přiblížit problematiku a témata i těm, kteří by se sami nezajímali.

Rapid Re-Housing

Primární testování rychlého zabydlení rodin s dětmi. Dlouhé přípravy přecházely tomu, než bylo na konci roku 2016 vybráno 50 rodin, které se účastní testování. Jedná se o vůbec jeden z prvních projektů zabývajících se řešením problému bezdomovectví či nedůstojného bydlení rodin s dětmi. Město Brno a jeho městské části nabídli byty, HVO Querido Discus z Amsterdamu know how. Na projektu se podílí i Ostravská univerzita.

zdroj fotografií: stránky IQ Roma Servis,
zdroj fotografií Cigi Cigi Cirkus: brno.idnes.cz
brno.idnes.cz/cigi-cigi-cirkus-breclav-romske-deti-d70-/brno-zpravy.aspx?c=A161108_2284677_brno-zpravy_krut
zdroj Amaro Records: www.amarorecords.cz

Cejl
+ doprava, blízkost centra, výměra a tvar parcely, kontext

Bratislavská
+ blízkost centra, lepší orientace do ulice
- není přímo u tramvaje, nejednoznačnost okolí

Francouzská
- pro záměr příliš velká, kontext, dostupnost

NÁVRH

Obecně o tématu

Na začátku nebylo nic krom velké touhy zjistit víc o světě “neviditelných”, které z nějakého důvodu tolik nevnímáme.

Cejl je jednou z mála českých a moravských vyloučených lokalit v centru města. Funguje zde velké množství organizací zabývajících se zlepšením životů sociálně slabých. Funguje zde i Muzeum romské historie. Dnes městská část města Brna se vždy nacházela za hradbami. Ze zemědělské osady vyrostla v jeden ze základních průmyslových pilířů Rakouska-Uherska. Vždy byla multikulturní. Vedle sebe žili Němci, Židé, Češi i Moravští Romové. Většina obyvatel se do válkou zničené čtvrti většina obyvatel pro svou „nevhodnou národnostní příslušnost“ nevrátila. Během komunismu sem bylo v několika vlnách přesídleno značné množství Slovenských Romů, kteří pracovali v brněnských továrnách. Dnes je doplňuje směs různých cizinců. Obecně je Cejl považován za „no-go“ zónu.

Cejl je díky své dobré poloze a relativně nízkým cenám nemovitostí zažívá velký boom i stavební. Vznikají zde tuctové bytové domy nerespektující čtvrt, která má neuvěřitelné kouzlo. Je pravděpodobné, že dříve nebo později dojde ke gendrefikaci území a ti „neviditelní a nepohodlní“ budou vytlačeni na okraj. Dá se to změnit? Má se to vůbec měnit? Brněnský magistrát v lokalitě rekonstruuje a pronajímá malometrážní byty, díky dobré spolupráci neziskovek probíhá program Rapid Rehousing, během kterého se vybrané rodiny stěhují z ubytoven do zkušebních bytů, díky čemuž se reguluje volný trh a teoreticky dochází k většímu promíchání obyvatel.

Brněnská romská komunita je známou. Říká se, že každý z obyvatel má připravenou odpověď na otázky dotazníkového šetření. Neexistuje ale místo, kde by se mohli scházet a růst. Každá organizace, která v oblasti funguje, nabízí právní pomoc, volnočasové aktivity pro děti, ale vždy k nim cílová skupina dochází coby klient. Některé organizace mají několik pracovních pozic, na kterých své klienty zaměstnávají. Co by se stalo, kdyby vznikl prostor, který by byl opravdu jejich. Kdokoliv je vítán, můžete se zapsat na kurzy řemesel, jazyka, věštění... Nebo si jen sednout na skleničku a během hospodského povídání se dozvědět víc o těch druhých. Nebo prvních? Projekt má potenciál fungovat jako sociální podnik. Stát se výdělečným a nezávislým.

O návrhu

Na 15 m široké proluce na kraji Cejlu u Koliště, která se s trochou snahy dá propojit vnitroblokem s Bratislavskou ulicí, navrhují Komunitní dům. Zapojení stávajících objektů projekt posílilo - areál stal cestou propojující lidi i město. Bohužel mi majitelé objektů na Bratislavské nedali svolení k použití půdorysů. Proto se jim v samotném návrhu věnuji jen okrajově. Jejich zakreslení ovšem vysvětluje, proč je navrhovaný dům tak dlouhý - má vtáhnout do děje, přenést do

jiného světa. Dům je v určitém slova smyslu citací pavlačového domu, které jsou pro Cejl typické. Provoz domu je soběstačný. Není tedy závislý na tom, zda se podaří připojit stávající objekty. Jejich zapojením ovšem projekt dostává větší význam a rozměr.

Koncept Domu komunity

Do ulice Cejl je pak situován multifunkční sál, který tvoří bránu do prostoru, kde nezáleží na barvě pleti nebo vyznání. Právě tato brána upozorňuje kolemjdoucí na to, že se za ní něco děje. Tato „veřejná“ hmota se kříží ve vstupním komunikačním atriu s hlavní podélnou hmotou komunity. Na Cejlu se dům přizpůsobuje ulici, neztrácí však svou identitu - stačí se podívat podrobněji skrz předsazenou fasádu nebo jít kolem, když se v sále svítí, a člověk hned pozná, kde se co odehrává. Pevná komunikační jádra na obou koncích domu spojuje chodba. Na tu jsou pak „zavěšené“ lehké prostory centra rozdělené do kvádrů dle funkce. Vyjímkou je objem související přímo s komunikačním jádrem „vzadu“. Průrvy mezi jednotlivými objemy pak zjemňují masu domu, zvyšují komunikaci s okolím.

Provoz centra Cejl

Při vstupu do atria člověk prochází pod domem - z „prázdného místa“ se tedy stává významný předprostor. Vnímám ho jako venkovní sál, který se dá snadno zabydlet a který skýtá nekonečné možnosti právě ve své prázdnotě. Další proozy v parteru - kavárna a dílna (workshop space, POP-UP shop) dokážou pro uživatele splynout s venkem, neexistuje příliš bariér při volbě, zda jít dovnitř nebo zůstat venku. Dílna má zvýšené patro, kde je situována ona pracovní část - všechny nástroje a materiály jsou tady v bezpečí. Přízemí je otevřené veřejnosti a prolíná se venkovním prostorem.

Šatna se nachází na úrovni 2NP. Krom ní je zde zasedačka, kterou lze spojit či rozdělit dle potřeby (bude sloužit různým zájmovým kroužkům a klubům), sousedící s kuchyňkou, a knihovna s předsazeným oknem, které rámuje cihlovou stěnu industriálního objektu ve vnitrobloku, zdůrazňuje jeho význam tím, že ho povyšuje na obraz. Horní patro knihovny (3NP) je pak určeno pro doučování - proto jsou stolky kreslené ve shlucích a oddělené zástěnami, které mohou sloužit i jako nástěnky.

Kancelář pro tvůrčí tým a šatna pro účinkující v sále pak doplňuje program třetího patra, na jehož úrovni se nachází i onen multifunkční sál, který je přizpůsobený také pro moderní artistry (IQ Roma Servis má kroužek sociálního cirkusu, což je jedna z nejvíce skvělých věcí, které znám). Pod stropem se nachází příhradová konstrukce, na kterou se dá zavěsit téměř cokoli od světel až po šály. Technik má své malinké vyvýšené místo v asymetrickém rohu zázemí. Na úrovni 4NP se pak nachází vstup na střechní terasu a letní kuchyni a jsou zde připravené dveře pro případ, že by se tvůrčí v sále rozhodli vytvořit něco, k čemu potřebují ochoz/balkón.

Důraz je kladen na bezpečnost a oddělení provozů, které ale zároveň působí propojeně a otevřeně

Materiály

Uliční fasádě dominuje předsazená fasáda z tahokovu, která skrývá prosklenou stěnu sálu a pevné komunikační jádro. Jednoduchou omítanou fasádu doplňuje lehká fasáda prostředního kvádru, která se vznáší nad posuvnými dveřmi kavárny. Přece jen estetické cítění hlavní cílové skupiny je trochu jiné než to mainstreamové. Na chodbě centra (a v prostorách zázemí) je přiznaný trapézový plech a I-profil, které jí rytmizují. Kovem volně navazují na industriální minulost lokality a zároveň ho používám i jako ornament.

Exteriér a další budovy areálu

Velkoformátová betonová dlažba doplňuje stávající betonové panely v severní části areálu. Ve střední části se pak nachází zatravněná zóna. Zeleň se line i po fasádách a podtrhuje tak kontrast mezi intenzivně zastavěnou čtvrtí a areálem. Krom vstupu z Cejlu a z Bratislavské využívám ještě jednu myšlenku škvíry vedle bazény Ponávka, která návštěvníka zavede doprostřed vedle haly. Halu čistím, přízemí nechávám volné na markety, setkávání a dala by se zde zřídit i restaurace s velkou kuchyní, která by zásobovala další bistra a kavárny tradičním romským jídlem. Otevírám budovu do „zahrady“, která slouží k odpočinku a výstavám/dočasným instalacím prostorových děl. V patře této haly by bylo taneční centrum a pronajímatelné ateliéry. V malém dvoře pak vidím příležitost pro víceúrovňově prolézačky.

Prostor mezi halou a Objektem na Bratislavské je pro mě průmyslovým náměstíčkem. Představuji si, jak se zde odehrává Romeo a Julie a modré schody do patra slouží coby balkón.

Objekt na Bratislavské slouží jako administrativní budova s prodejním parterem. Na tom nic neměním, krom čištění půdorysů.

Záměrně neřeším parkování - jedná se o lokální projekt, velmi dobře dostupný městskou dopravou i pěšky z vlakového/autobusového nádraží a i ke své vizionářské povaze jsem po diskuzi s vedoucími dospěla k tomu, že bych se svých ideálů neměla zříkat ani v auto-ohledech. Areál je kontrolovaný a uzavíratelný.

mapa oznamující místa pořízení následujících fotografií

4

5

6

7

8

10

9

11

12

13

14

15

16

17

Skrytá za zdí, zapomenutého se stane důležitý m místem mnoha dobrodružství

Nikdy nevíte, co se za nimi skrývá. Takový ten pocit vstupu na cizí území.

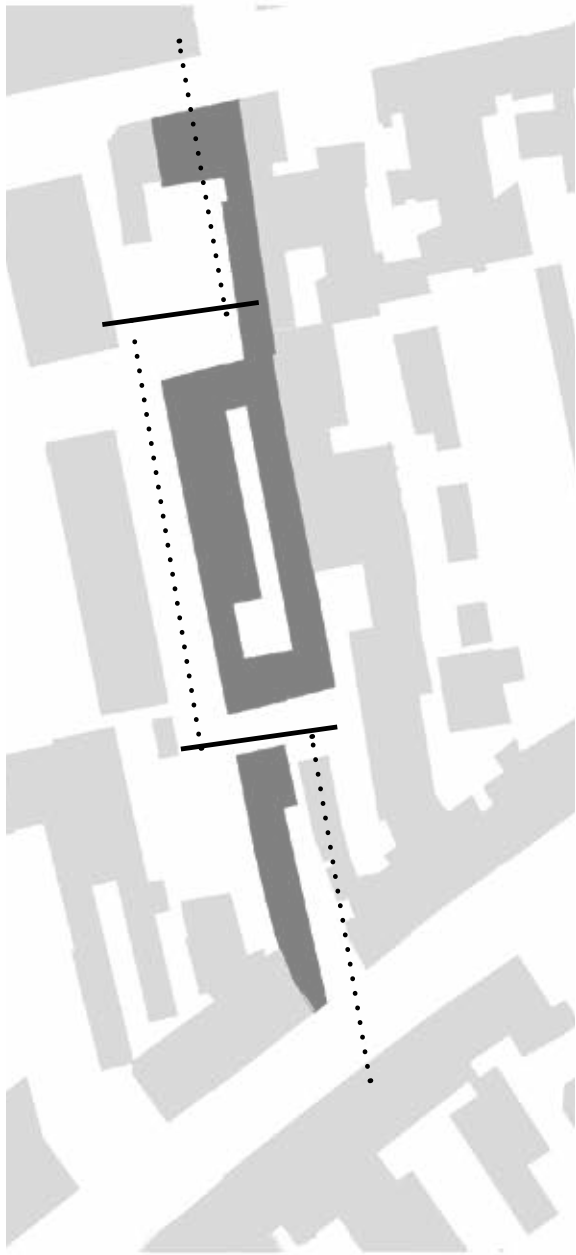

Někdy se za průchodem skrývají neočekávané věci. Plzeň

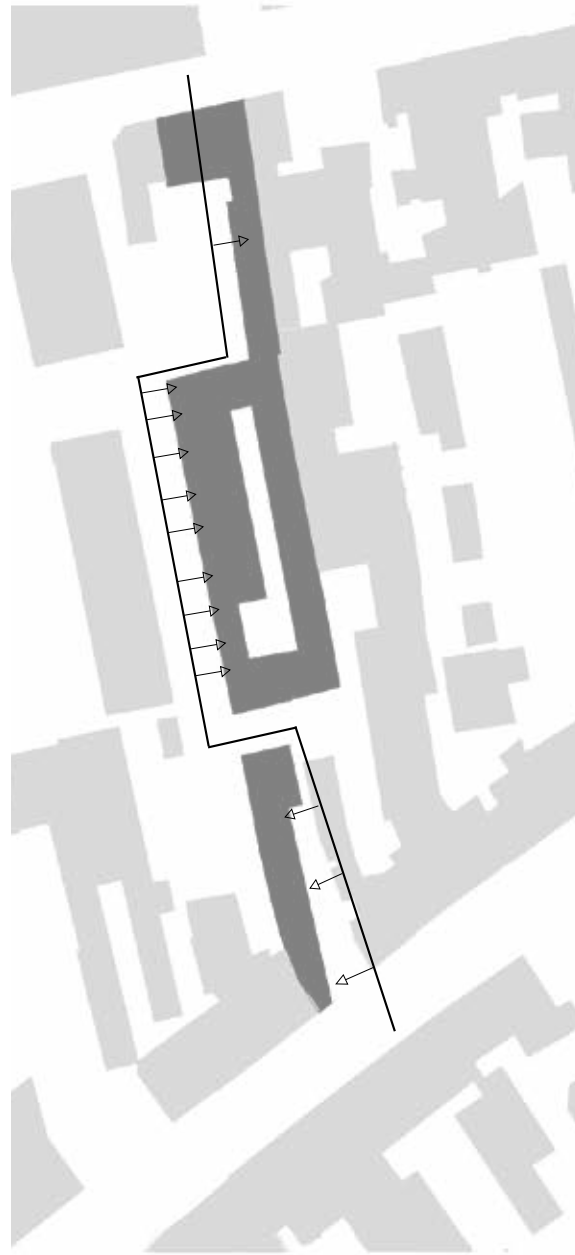
Inspirace - za průchodem

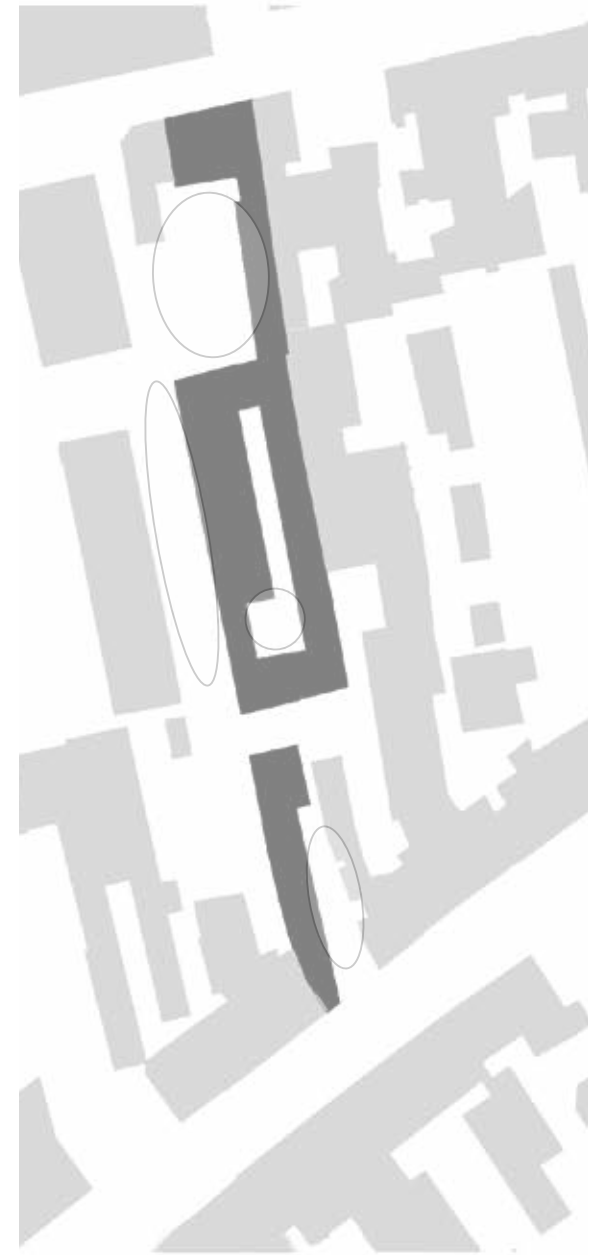
Schwarzplan 1:10000

..... pohyb podél budovy
———— náraz

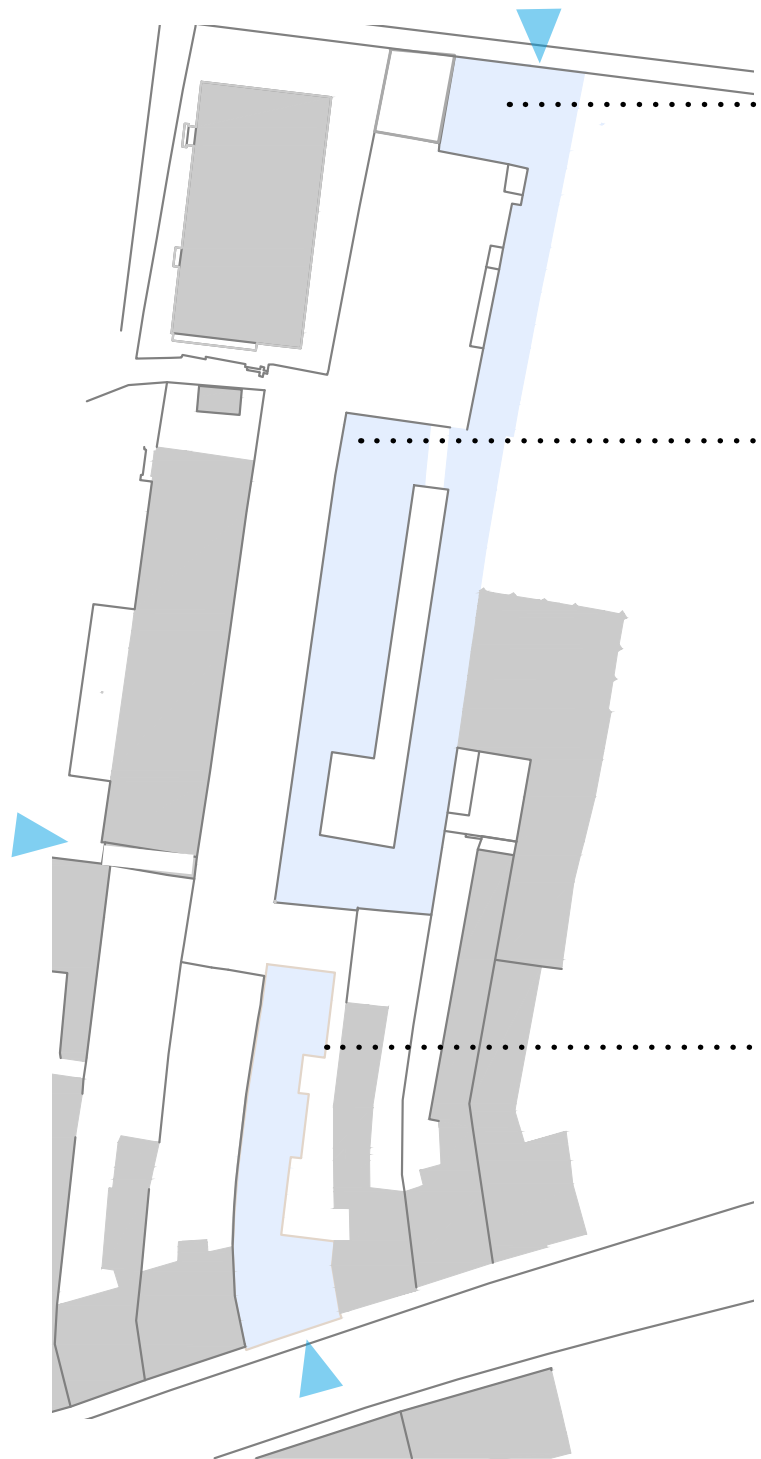

kontakt domů s exteriérem

vytvoření různých venkovních
prostor s různým charakterem

urban koncept

Objekt Bratislavská - pro všechny

- Kanceláře
- Obchody v přízemí

Hala ve vnitroblok - pro komunitu

- HUB
- Klubovny/Tanečky
- Ateliéry
- Tělocvična?
- Včelín na střeše
- Restaurace

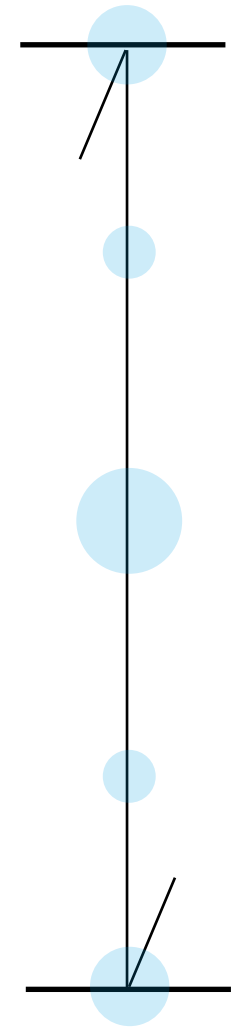
určit jádra, zbytek nechat prázdný

reference

- Kavárna, co hledá jméno
- Vnitroblok
- Radlická sportovna
- Jatka

Objekt Cejl - vstup - pro všechny

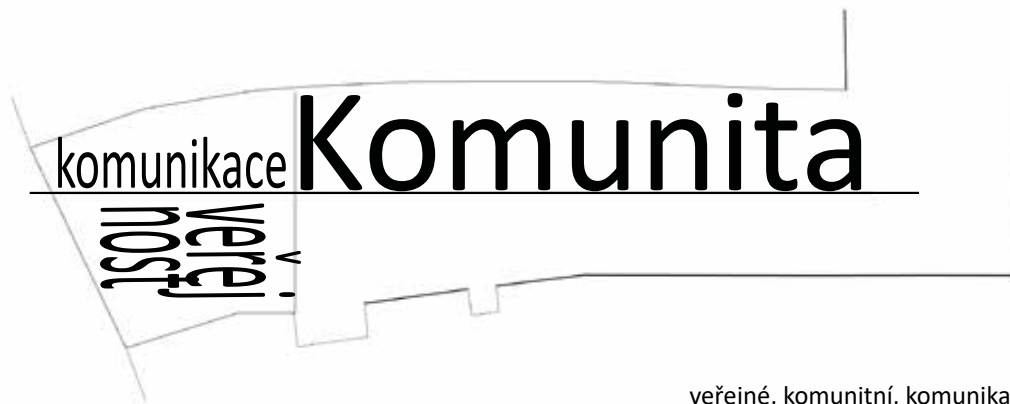
- Kavárna+výstavní prostor
- Sál
- Klubovny
- Studovna
- Dílna
- Zázemí pro venkovní akce
- Kancelář

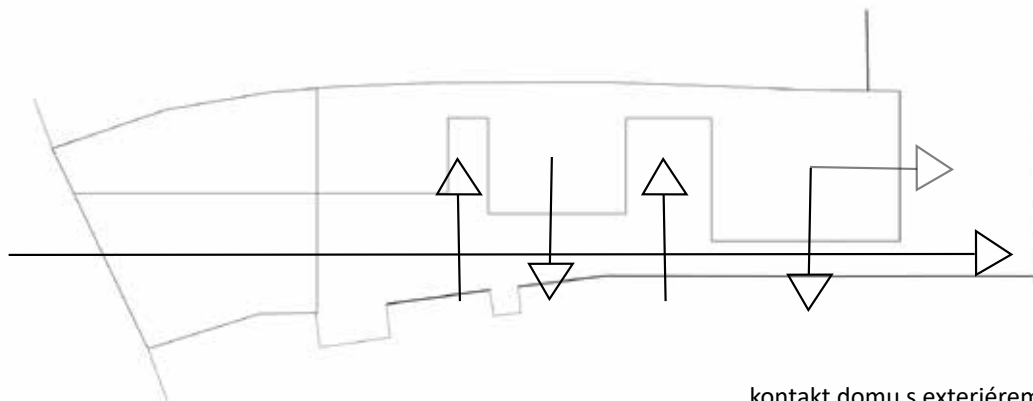
rozmístění areálu schema

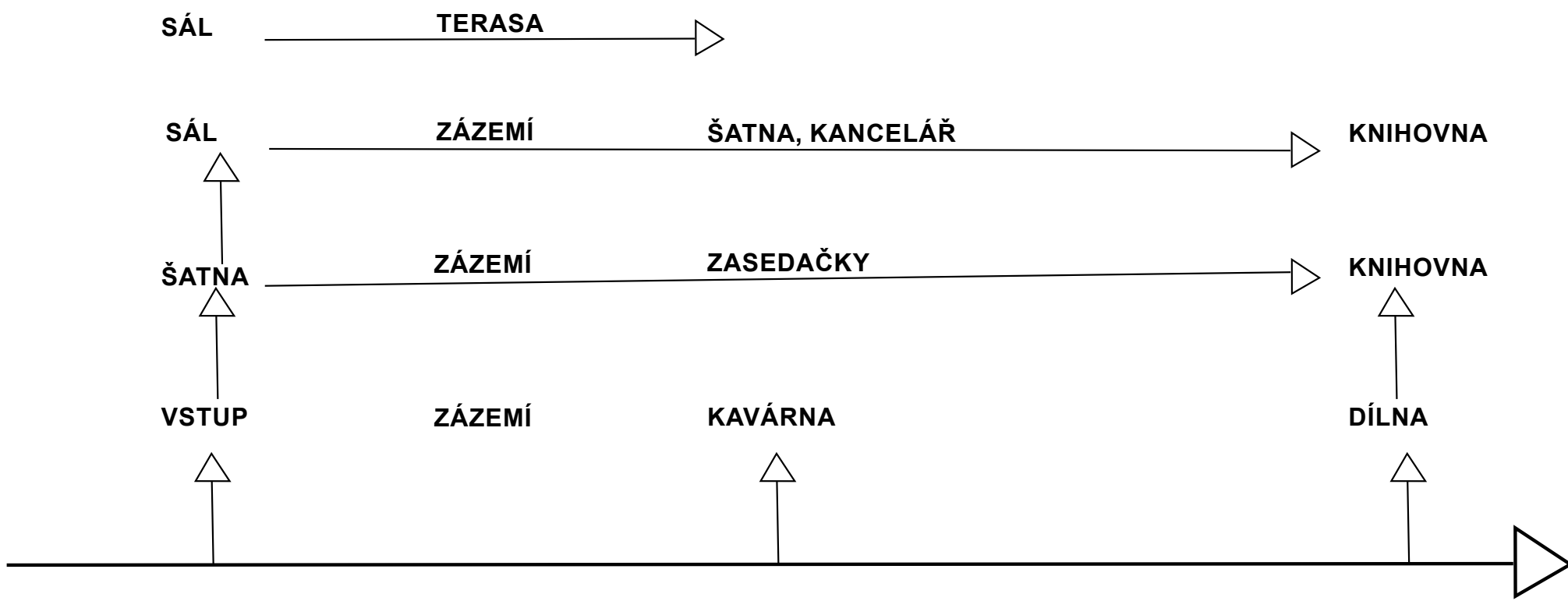
Situace parteru 1:1000

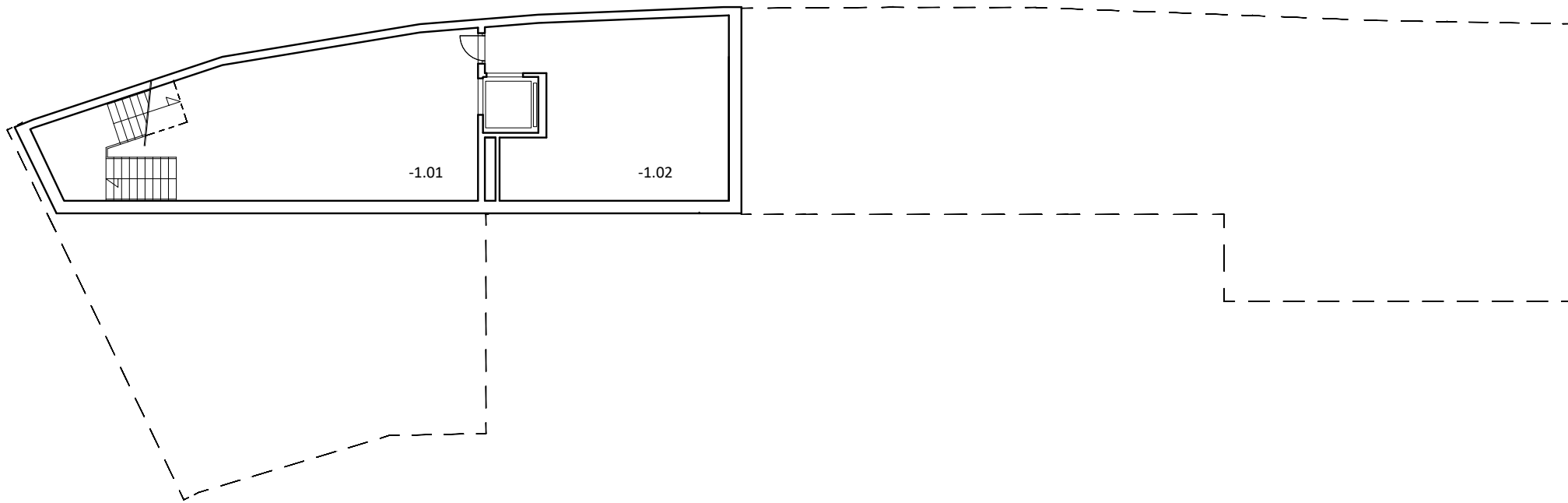

veřejné, komunitní, komunikace

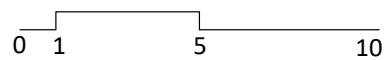

kontakt domu s exteriérem
vizuální propojení s ulicí

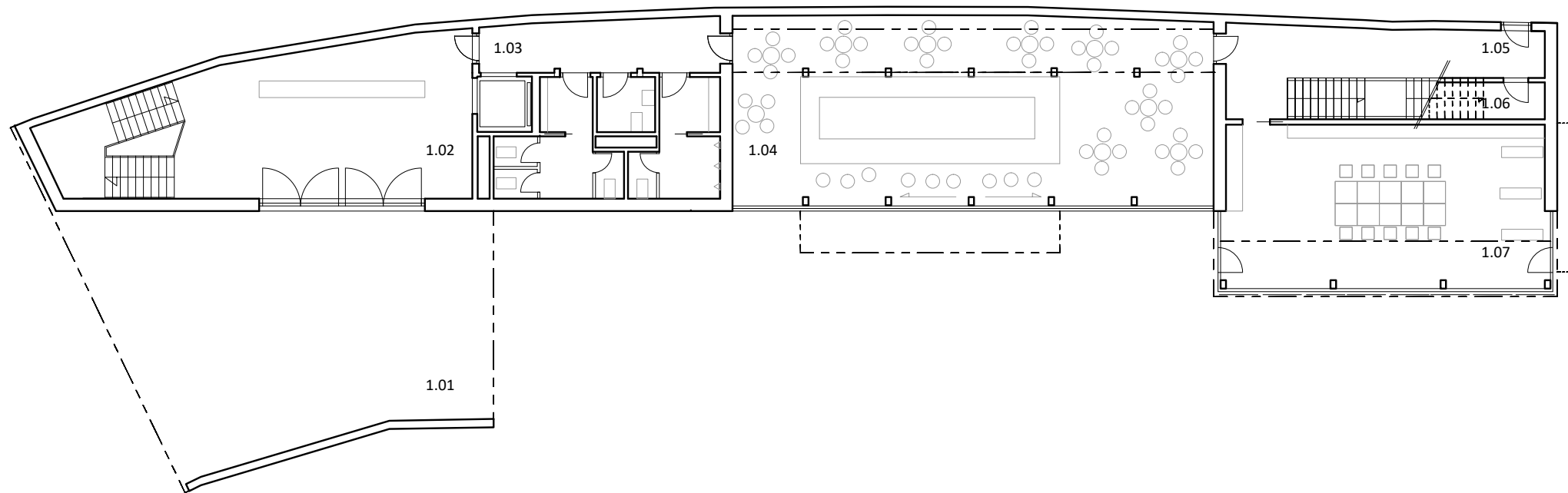

-1.01 schodiště, zázemí 57+18 m²
-1.02 technická místnost 50 m²

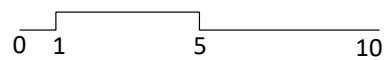
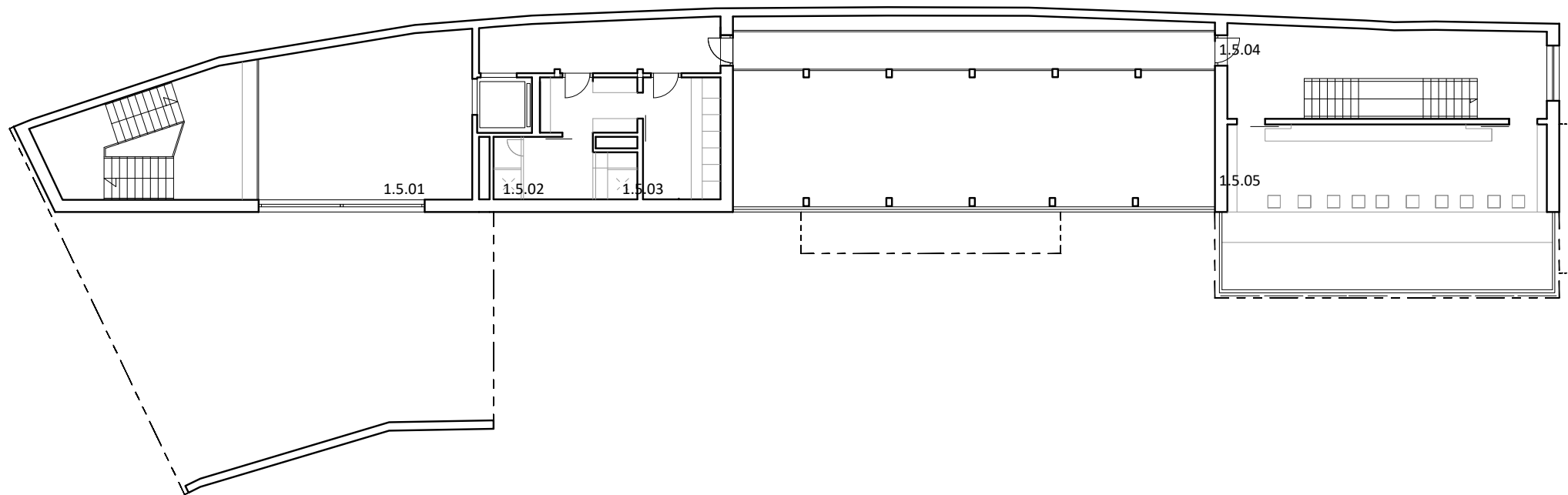

půdorys 1PP 1:200

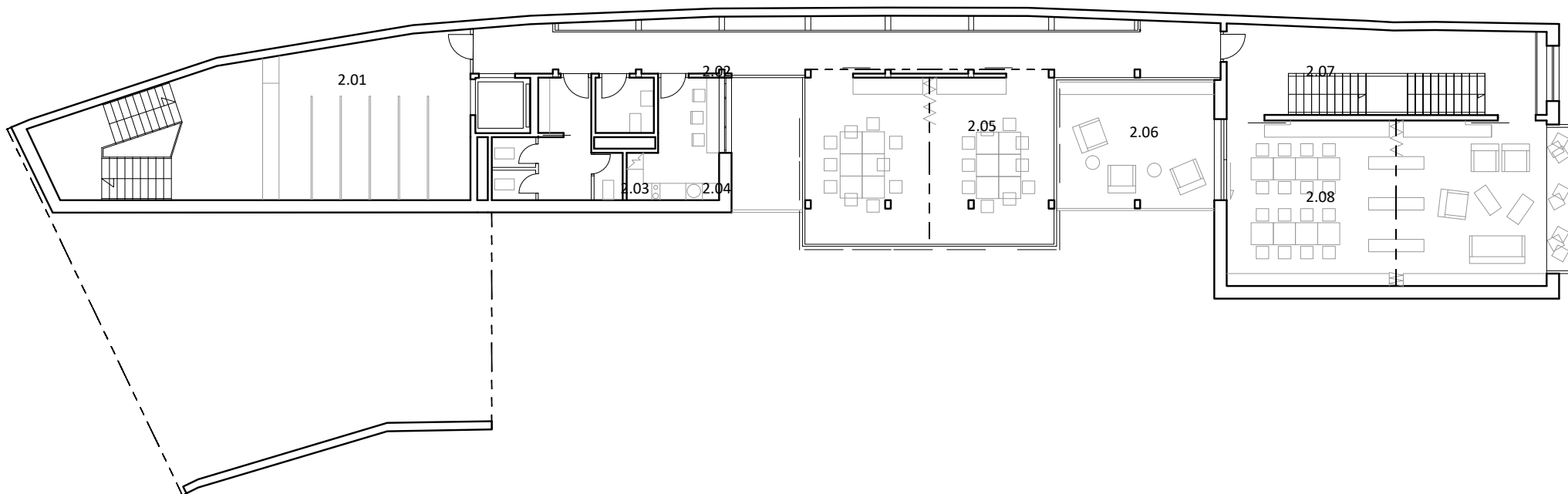
1.01 prázdno	110 m ²
1.02 hlavní vstup	57+18 m ²
1.03 sociální zázemí	16+30 m ²
1.04 kavárna	120 m ²
1.05 schodiště	25+11 m ²
1.06 sklad	12 m ²
1.07 dílna - veřejná část (obchod, workshopy)	70 m ²

půdorys 1NP

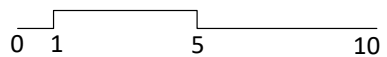

1.5.01 atrium	30,9 m ²
1.5.02 sprcha zaměstnanci	19,2 m ²
1.5.03 šatna zaměstnanci	12,3 m ²
1.5.04 schodiště	33,7 m ²
1.5.05 dílna pracovní část	50 m ²

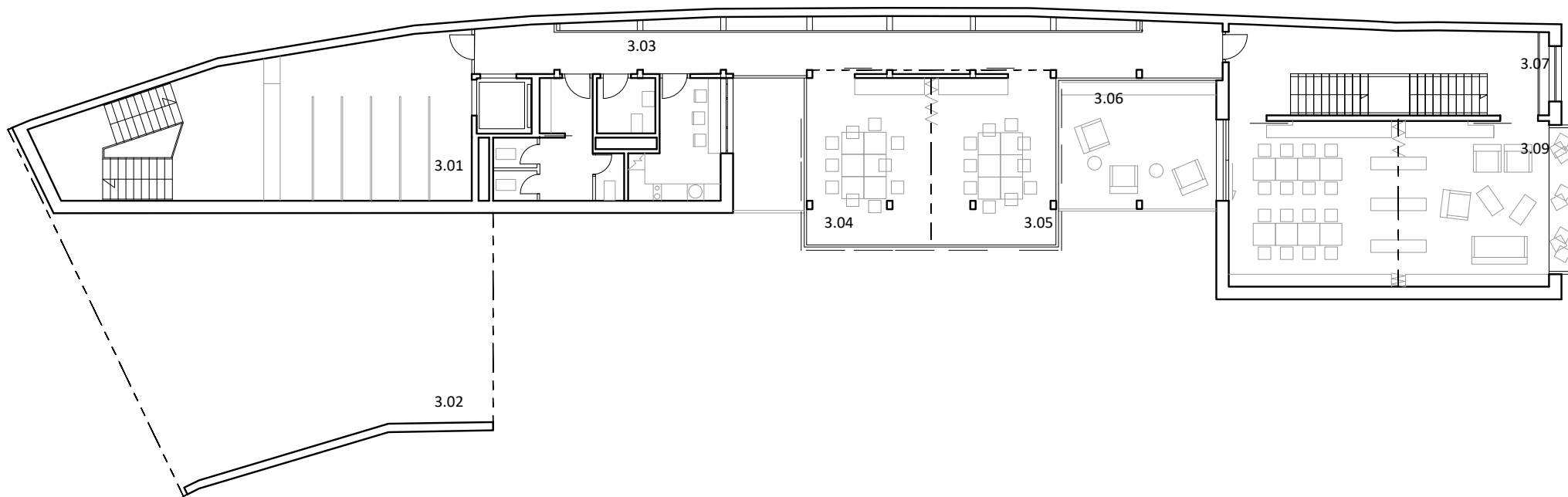

 půdorys 1.5 NP

2.01 šatna	57+18 m ²
2.02 chodba	53 m ²
2.03 kuchyňka	11,6 m ²
2.04 balkon	12,2 m ²
2.05 zasedačka	2x 26 m ²
2.06 balkon	26 m ²
2.07 schodiště	25+10 m ²
2.08 knihovna	70 m ²

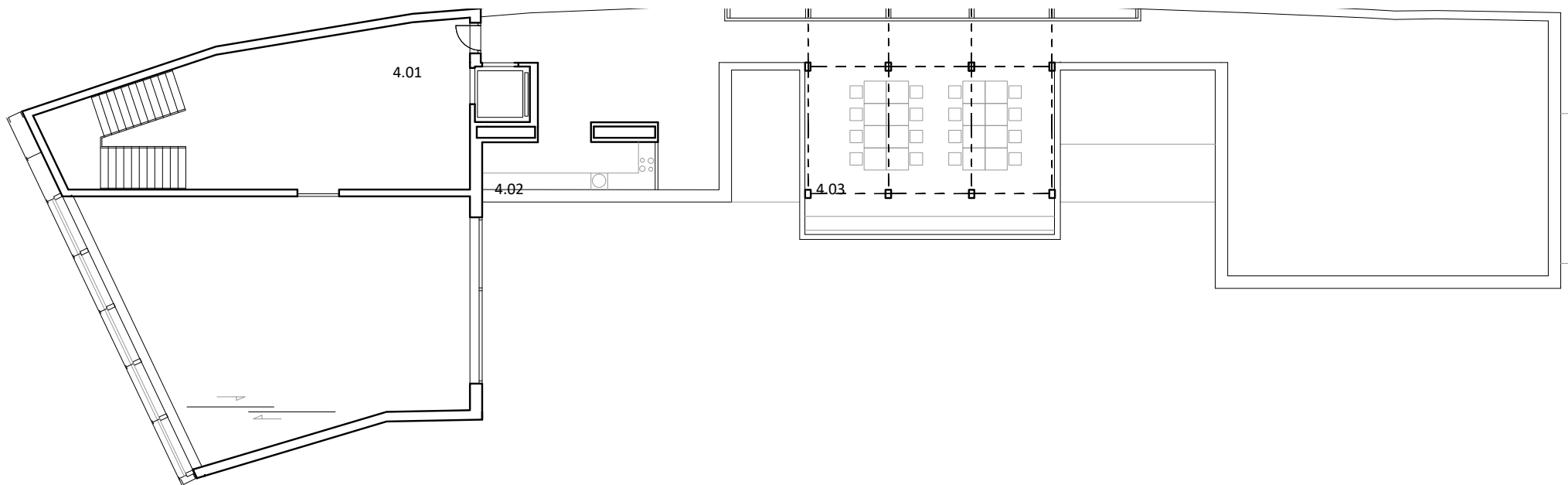

 půdorys 2NP

3.01 předsálí	57+18 m ²
3.02 sál	95+7,5 m ²
3.03 chodba s WC	16+20 m ²
3.04 šatna u sálu	17,3 m ²
3.05 kancelář (tým centra)	35 m ²
3.06 lodžie	14,5 m ²
3.07 schodiště	25+10 m ²
3.08 knihovna(zóna doučování)	36 m ²

0 1 5 10

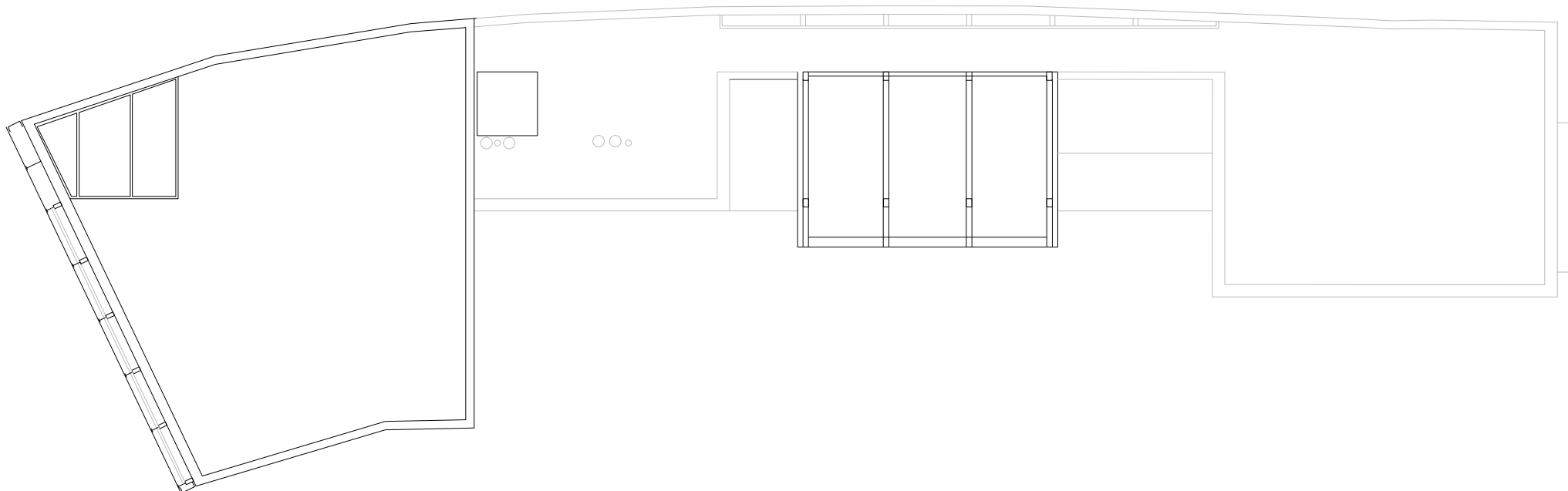

 půdorys 3NP

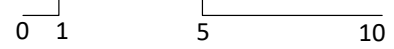
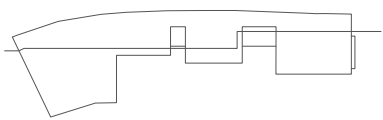
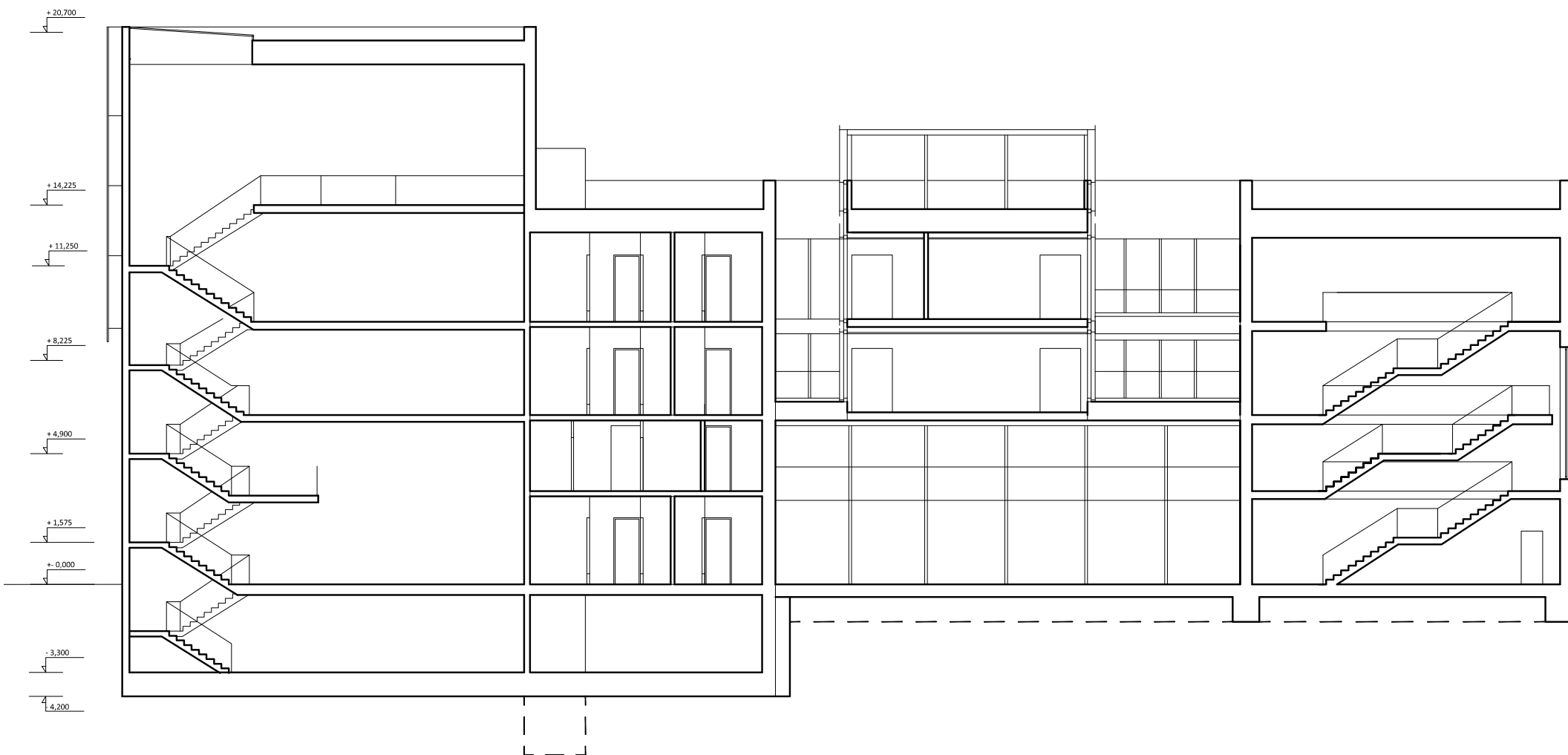

4.01 předsálí/schodiště	57+18 m ²
4.02 letní kuchyň	10,6 m ²
4.03 pergola	68,24 m ²

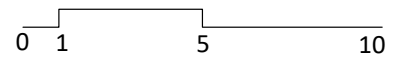
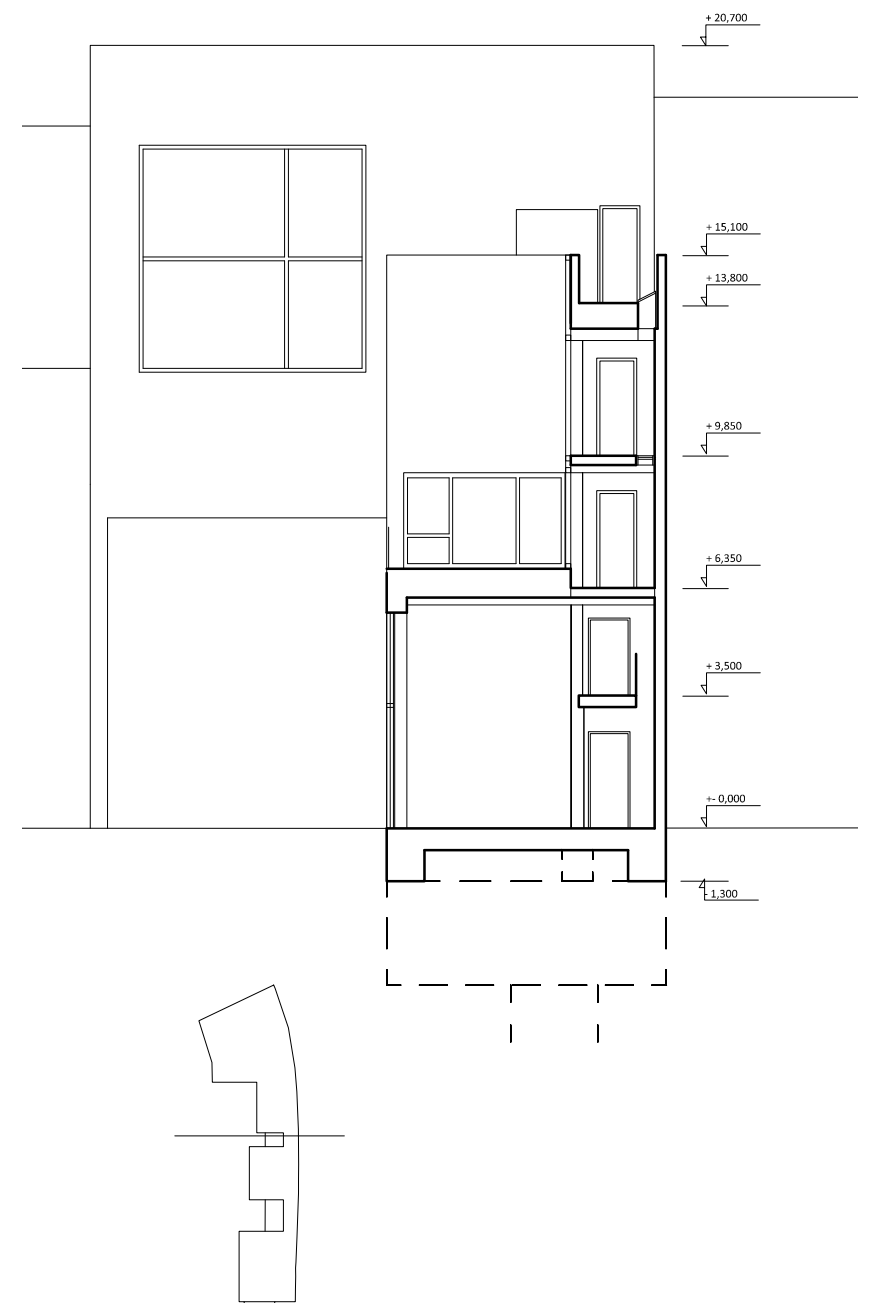
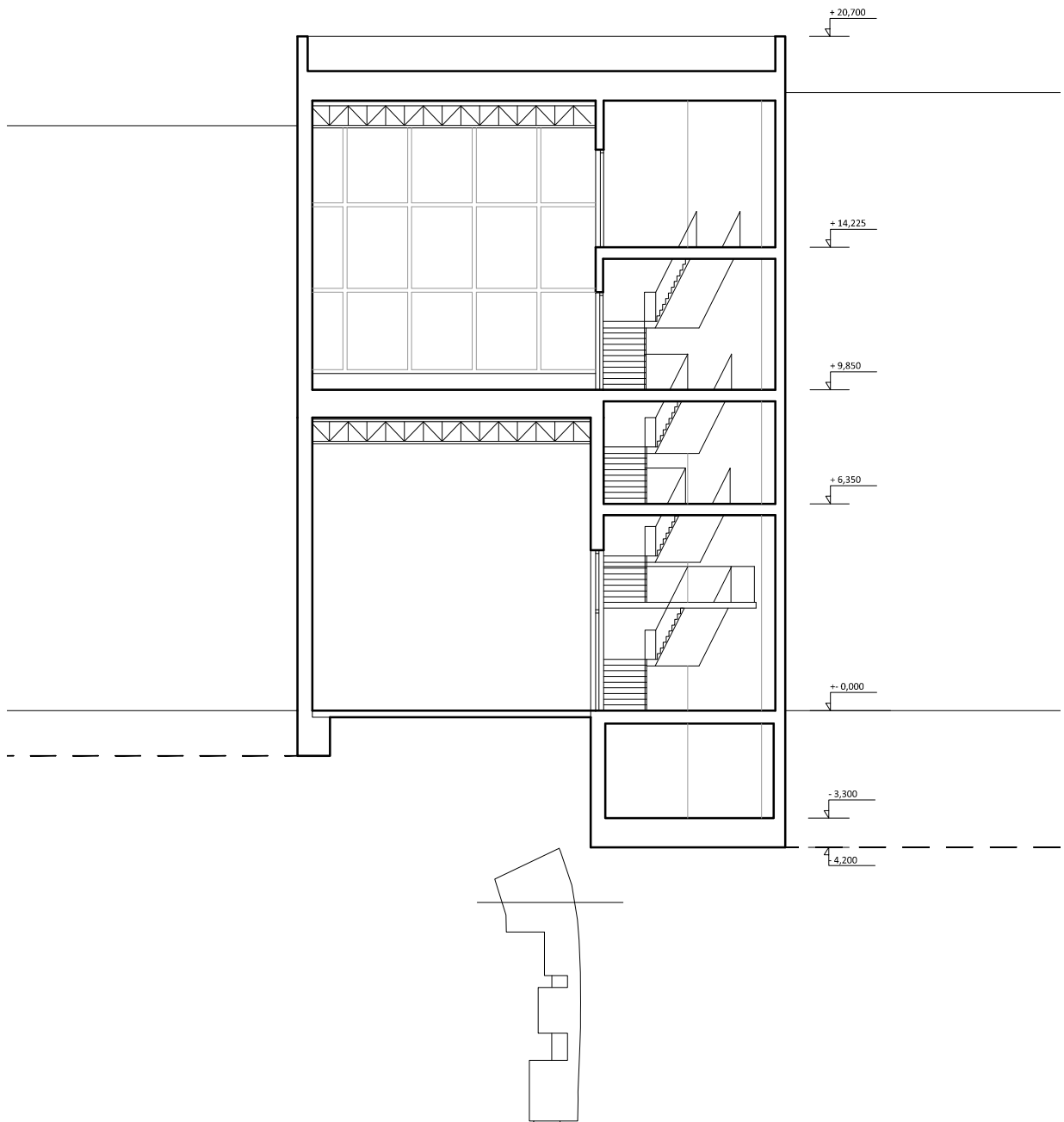
0 1 5 10

 půdorys 4NP

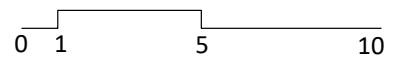
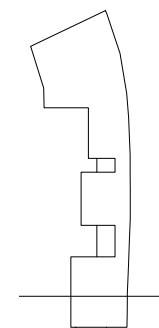
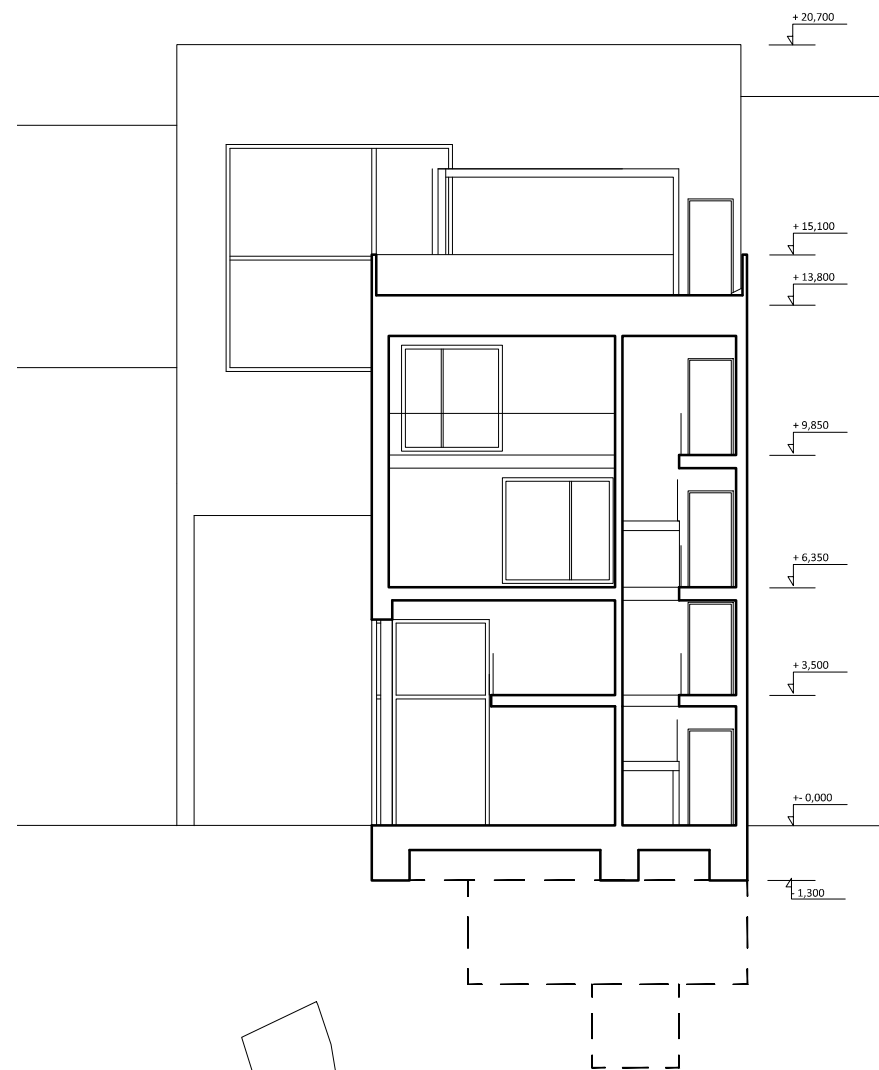
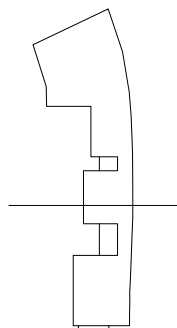
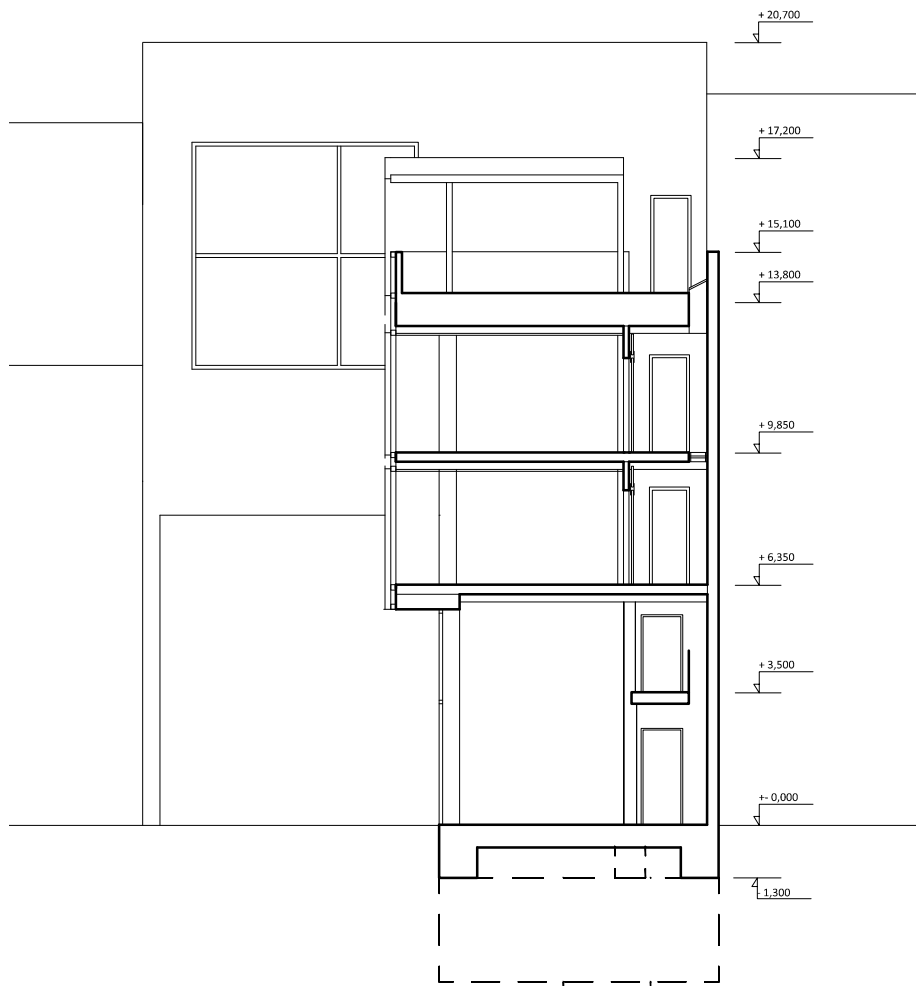

podélný ře

příčné řezy objektem

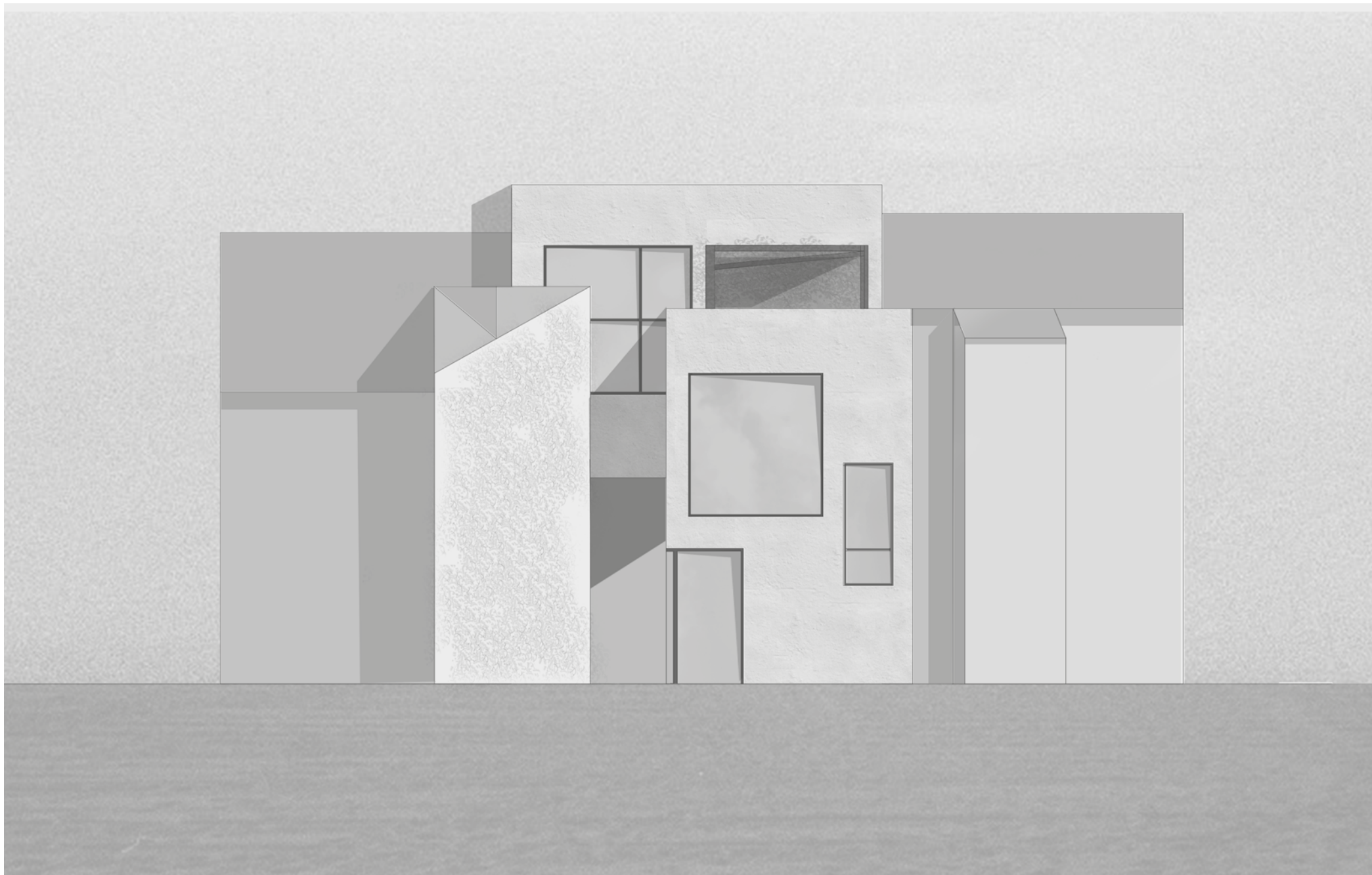

průčnÉ řEzy

0 1 5 10

pohled z ulice Cejl (jih)

0 1 5 10

pohled na zadní fasádu od Haly ve vnitrobloku 1:200

0 1 5 10

podélný pohled

Sál
 Dvoupatrový sál sloužící pro konání slavností, divadelních představení, přednášek, setkávání a v neposlední řadě také prezentaci zájmových klubů centra jako je např. sociální cirkus. Příhradová konstrukce slouží k zavěšování světel, techniky i šál.

Šatna

Parter
 Venkovní volný prostor sloužící jako letní sál má podobné rozměry i vybavení jako sál nad ním. Vstupní recepce uvádí návštěvníky do domu.

Suterén
 Technické zázemí

Zázemí
 Sekce, kde se prolíná fungování domu se sálem. Výtah, toalety, šatna pro zaměstnance.

Setkávací sekce
 Střešní terasa pro letní setkávání přístupná z předsálí
 Šatna účinkujících a kancelář pro zaměstnance domu
 Zasedačka sloužící jako místo pro setkávání zájmových skupin, klubů. Lze ji dělit.

Kavárna
 Prostoru dominuje velký bar, většinu času je otevřený do prostoru mezi domy. Přináší život do parteru.

knihovna

v druhém nadzemním podlaží je prostor pro samostudium, odpočinek a přednášky. Na ochoze se nachází prostor určený pro doučování. Lze variabilně dělit příčkami. Okna jsou situována do dvorků, mimo hlavní ruch. Velké okno na severu rámuje stávající stavbu a vytváří tím hlavní dominantu interiéru.

dílna, workshop space

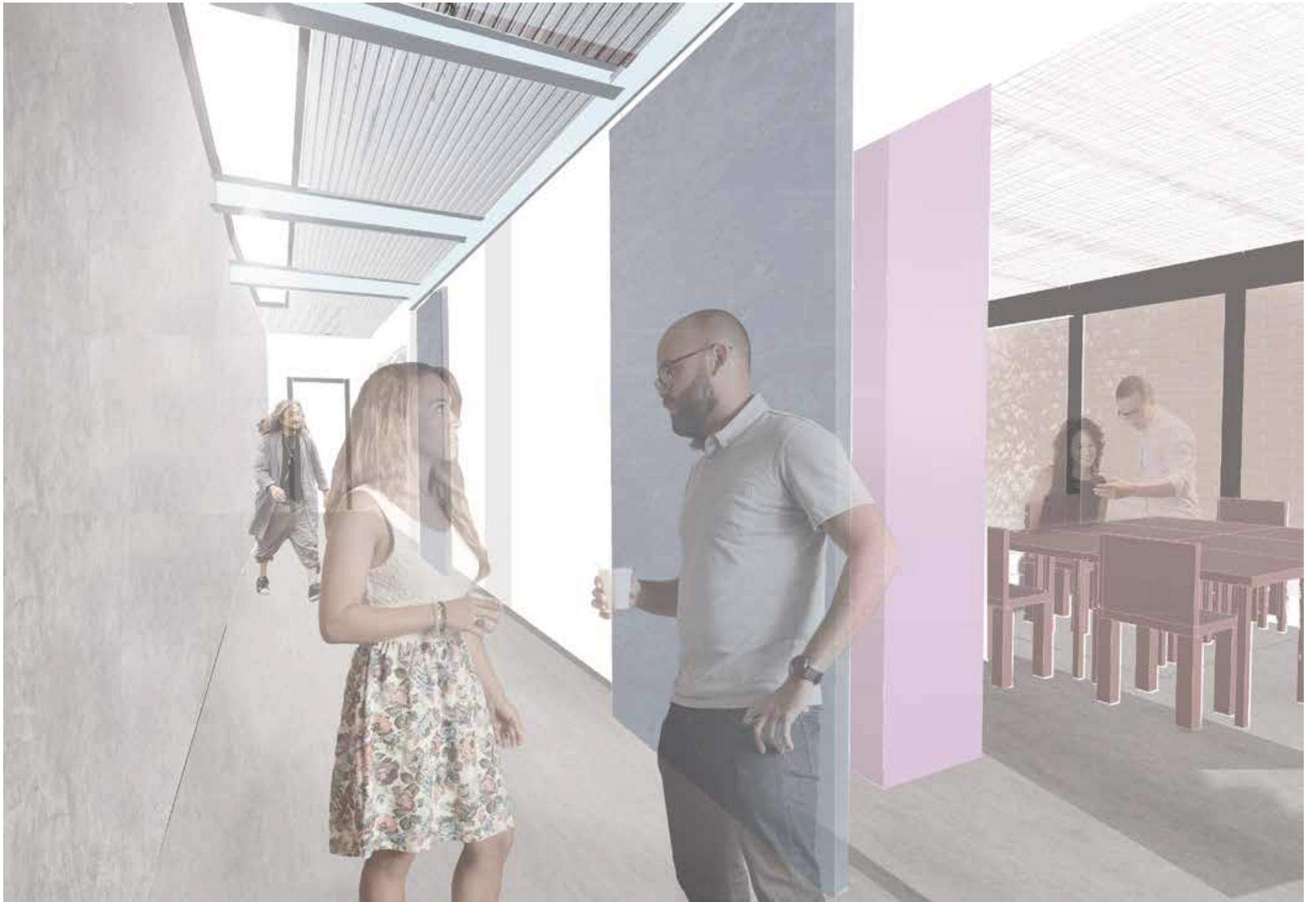
místo pro konání kurzů, tvorbu a prodej výrobků v přízemí je prostor na workshopy, na galerii tvůrčí dílna (všechno nážadí je v patře a je přehled o tom, kdo ho používá)

pohled do vnitrobloku z podsálí

vizualizace sálu

prostor vedle průmyslové haly

industriální náměstíčko u Bratislavské, probíhající představení Romea a Julie

Zkrácený rozhovor s Alice Sigmung Hérakovou a Jakubem Mackem, významnými obyvateli brněnského Bronxu, zveřejněným 7. července 2015 na serveru Ildnes pod názvem „Kdo nevnímá Romy jako hrozbu, je hned sluníčkář, vadí aktivistce“ autorky Jany Ustohalové:¹

Proč se o Romech tolik mluvilo, i když jich ve čtyřistatisícovém městě je podle odhadů asi patnáct tisíc?

Jakub Macek: Všimněte si ale, že v posledních týdnech najednou v médiích nejsou. Není to nádhra? Nahradili je imigranti. Jeden z našich sousedů se bavil tím, že ve večerce, kterou vlastní pán z Indie s pánem z Pákistánu, říkal: Je to tady pánové, teď jste svině konečně vy, ne my. Byli z toho smutní, protože jsou tady oba dvacet třicet let, a brali to špatně.

Alica Sigmund Héraková: Když jsem čekala dceru, měla jsem dlouhé vlasy a šla jsem po ulici s tím velkým břichem, dostávaly mě pohledy lidí na zastávce tramvaje. Byla jsem pro ně v tu chvíli jenom další těhotná cigánka na Cejlu a je úplně jedno, že platím daně od 16 let a mám vysokou školu. Romové jsou taky často vidět ve skupinách, rodiny jsou spolu a ve chvíli, kdy je jich pět, tak je jich pro majoritu hodně.

Kde se bere nenávisť k Romům? V populaci je jich jenom asi pět procent, takže většina lidí nemá negativní zkušenost s Romem, protože ho prostě nepotká.

J. M.: Drtivá část populace dokonce nemá ani žádnou zkušenost s Romem kromě té vizuální. Je to stejné, jako když se česká populace šíleně bojí islamistů, ačkoli v životě žádného nepotkali. Masivně panikaříme z uprchlíků, kterých máme nejmíň z celé Evropy. Myslím, že kdybychom rozpoutali dostatečně velkou panikařskou akci kvůli zombiím, tak velká část populace začne zakládat spolky proti zombiím.

A podle mě tam (Brno-Střed/Bronx pozn.redaktora) za pár let už ani Romové nebudou. Proč?

J. M.: Protože je to součást centra, jsou tam krásné staré domy, které navíc město teď opravilo. Bylo by nerozumné, kdyby se tam postupně nenastěhovali lidé, kteří budou ochotní platit zvyšující se nájem.

A. S. H.: Za poslední dva tři roky se zvýšila cena zdejších nemovitostí asi čtyřikrát. Většina Romů na tom není ekonomicky dobře, takže se stěhují pryč. Dnes už je v Bronxu jiná atmosféra, než když jsem se tam před několika lety nastěhovala.

J. M.: Pořád je to ale místo, kde opticky převládají Romové a studenti. Tedy ti, kdo mají nejnižší příjmy a jsou ochotní bydlet v bytech se sníženou kvalitou. Pro mě jako pro člověka, který tady bydlí deset let, je nejproblematičtější soužití se studenty. Někdy je to s nimi opravdu složité. Jsou hluční, zpívají, tancují, zůstává po nich binec, jsou neuvěřitelně nepřizpůsobiví. (smích)

Znamená to, že v Brně vznikají ghetta jinde?

A. S. H.: Romská lokalita jsou pořád Zábřovice, Husovice, Dornych. Ale podle některých informací se Romové přesouvají na okraj, třeba do starších paneláků u dálnice ve Starém Lískovci.

Tedy nebavme se o jednolitě mase, ale o jednotlivých lidech?

J. M.: Když jsem se do Bronxu nastěhoval, první, co jsem viděl, byla jednolitá čtvrť a jednolitá masa lidí. Za pár měsíců jsem najednou začal rozlišovat, který soused je který, ke kterým domům nemíním chodit, protože jsou tam lidé agresivnější.

A. S. H.: Romové jsou stejně jako každá jiná společnost sociálně rozvrstvení. V hlavách majority je

1 Jana Ustohalová, Kdo nevnímá Romy jako hrozbu, je hned sluníčkář, vadí aktivistce, iDNES, 7.7.2015 http://brno.idnes.cz/rozhovor-romska-mensina-aktivistka-herakova-ucitel-macek-brno-p7h-/brno-zpravy.aspx?c=A150704_2175205_brno-zpravy_vh

představa taková, že devadesát procent jsou padouši a kriminálníci, pět procent možná půl na půl a pět procent je normálních. Představa, že existuje většina Romů, kteří jsou špatní, a pak pár, kteří se na to vykašlali a jsou asimilovaní. Je potřeba, aby se jí česká společnost zbavila.

J. M.: Ale česká populace je naprosto nezvyklá na jakoukoliv jinakost. Představa, že sem přijde 1 500 Syřanů, tento národ zahání do kouta.

J. M.: Francouzský sémiotik Roland Barthes tohle popisuje jako řetězení znaků. Funkčních řetězců, kdy se různé příznaky romství dají dohromady, vytvářejí něco, co vypadá strašně přirozeně a umožňuje jednodušší popisování světa. Tyto řetězce jsou do určité míry uměle konstruované, ne úplně úmyslně, ale jsou.

Přepis z rozhovoru s Kateřinou Šedou, hlavní autorkou Průvodce Brnoxem, zveřejněného 26. prosince 2016 na serveru Ildnes pod názvem „Děti chtějí na pracák, protože mají hned peníze, vyzorovala v Bronxu“ autorky Jany Ustohalové:²

Proč jste se rozhodla zmapovat zrovna brněnský Bronx?

Když jsem poprvé dostala pozvání od Pavla Strašáka, který organizuje festival Ghettofest, nevěděla jsem si s tím moc rady. Bylo pro mě složité i pochopit, co to Ghettofest je, protože měl propojovat lidi z centra města s místními, a já jsem to moc neviděla. Tehdy jsem si uvědomila, že o té lokalitě taky nic nevím. Pak jsem delší dobu hledala a zjišťovala, co udělat, a došlo mi, že nejzajímavější bude zaznamenávat to zjišťování. Někoho, kdo má celý život o té oblasti nějakou představu, žije v ní, věří pohledu z okna tramvaje. Ale nikdy tou lokalitou neprošel a pořádně se s těmi lidmi nebavil. Svým přístupem jsem představovala většinového diváka.

Vaší tvorbou se od začátku prolíná téma vesnice ve městě. Jak do toho zapadá Bronx?

Jsou různé druhy vesnic. Některé drží spolu, jiné jsou rozpadlé na skupiny – hasiče, zahrádkáře, vůbec spolu nekomunikují a je otázkou, jestli dokážou dělat něco společně. Cejl je spíš tento typ vesnice. Není zde žádná jednolitá romská komunita, jak si často lidé představují, ale i Romové se vzájemně vymezují vůči sobě. Současně zde žijí a pracují lidé z Ukrajiny, Vietnamu, Afghánistánu, Sýrie, to jsou další skupiny, někdy hodně izolované.

Prohlásila jste, že v ulicích kolem Cejlu jste se cítila líp než v Líšni, kde bydlíte. Proč?

Protože se často místní začnou hned s člověkem bavit. Poštačka, ženská, co kouká z okna, mezi sebou se přirozeně baví i lidé, kteří se neznají. Co vypadá jako úplně banalita, v Česku většinou nefunguje, protože když se na vesnici objeví cizí člověk, zírají na něj. Tady na vás často lidé na ulicích volají, tykají vám, baví se s vámi. Je to pro mě osvobozující pocit.

Ačkoliv je lokalita jen pár set metrů od centra Brna, mnozí lidé ji vnímají jako periferii. Cítíte tak i místní?

Řada z nich určitě. Často říkají, že chtějí jít bydlet někam do centra.

Ale oni jsou v centru. Na mapě.

Jenže svoje vyloučení hodně výrazně vnímají. Říkají, že největší problém je, že mají děti v segregovaných školách. A když jsem jim odpovíděla, že školy, které nejsou segregované, mají hrozně blízko, že za půl hodiny jsou v centru města a můžou děti přihlásit do jiné školy, často jsem slyšela, že je to moc daleko. Neslyšela jsem „Oni nás nevezmou“ nebo „To nejde, už jsme s nimi jednali“.

2 Jana Ustohalová, Děti chtějí na pracák, protože mají hned peníze, vyzorovala v Bronxu, iDNES, 26.12.2016 http://brno.idnes.cz/brno-brno-pruzkum-pruvodce-katerina-seda-fjk-/brno-zpravy.aspx?c=A161217_2293417_brno-zpravy_krut

Takže jsou v ghettu nejen fyzicky, ale i mentálně?
Myslím, že ano. Řada z nich to vnímá tak, že klíčová věc je odstěhovat se z Bronxu. Zpřetrhat vazby.

Co by lidé v Bronxu nejvíc potřebovali?
Jako první řeknou byty. Podle mě by ta oblast potřebovala promíchat tamní školy. Není to jednoduché pro žáky ani pro učitele. Jedna učitelka nám řekla, že to není učení, ale boj. A už i ty malé děti vnímají, že jsou vyloučené. Jedna romská rodina, s níž jsme spolupracovali, třeba svoje děti vůbec nepouští ven. Kdykoliv jsem k nim přišla, byly zavřené doma nebo mohly jen na malý dvorek za domem. Rodiče říkali, že se je bojí pouštět na ulici.

Většina tamních dětí vám řekla, že chtějí jít na pracák. Čím to může být?
Určitě vzorem v rodině. Mají rodiče, kteří každý měsíc čekají, až jim přijdou peníze. Děti nechtějí jít studovat, ale na pracák, protože mají hned peníze. Ve třídě mají spolužáky, kteří to vnímají stejně, takže se těžko budou ovlivňovat jinak.

A rodiče nepracují, protože nechtějí, nebo nemůžou?
To je těžká otázka. Je tam skupina lidí, kteří se snaží a opravdu pracují, a není jich zanedbatelné množství. Ale je tam i druhá část lidí, kteří jdou každý den do Fortuny v Albertu si vsadit. Prý je to užívat. A někteří to vnímají jako práci. Zároveň si myslím, že chudoba, a to je obecný princip, většinou generuje zajímavější věci než bohatství. Protože chudí lidé musí být v životní strategii vynalézavější. Hledají principy jak přežít. Není to vždy krádež, ale často musí pracovat načerno. Našla jsem třeba v lokalitě skvělou kadeřnici nebo člověka, co tetuje, a chtěla jim pomoci reklamou v průvodci, ale měli takový strach ze zveřejnění, že nakonec neposkytli ani anonymní rozhovor.

Na ulici v Bronxu se chovají jako v obýváku?
Jdou tam v pantoflích, sedí na schodech, baví se s někým. Člověk má pocit, že jsou na ulici jako doma, v pozitivním slova smyslu. Když jsem si v Los Altos sedla na obrubník, policejní auto přijelo za dvě minuty. Policajt mi říká: „Když tady nejsou lavičky, tak nikdo nechce, abyste tady seděla.“

Ted' jste se po čtvrt roce vrátila z Francie, kde pracujete na dalším projektu...
Často jsem tam myslela na Bronx, protože jsem tam průvodce i zpracovávala. Byla jsem v Aubervilliers, což je jedno z nejproblematičtějších předměstí Paříže. Je tam vysoká kriminalita a je to vedle Saint Denis, kde se odehrály teroristické útoky. Chování lidí třeba ve veřejném prostoru nebo v dopravě je tak katastrofální, že jsem to ještě nikdy v životě neviděla. To se s Bronxem nedá vůbec srovnat. V obchodech automaticky předpokládají, že každý je zloděj, tak vám batoh sváží drátem, abyste se do něj nedostali. Moje Julie tam ale chodila do školy a ta z toho byla úplně nadšená. Škola je tam naopak daleko přátelštější a daleko jednodušší spolu děti navazují vztahy.

Pod zveřejněným článkem se rozběhla diskuze, která podobně jako většina jiných internetových přestřelek není hezká a milá. Zároveň sdílení na zpravodajském serveru Romea.cz vedlo ke kritice paušalizování ze strany romské komunity. Kateřina Šedá proto oslovila organizaci Romea.cz, aby dovysvětlila nejen to, co bylo v rozhovoru pro iDNES kráceno.¹

Váš rozhovor pro server iDNES.cz vyvolal bouřlivou diskuzi. O co v ní šlo?

KŠ: Jelikož se na projektu podílela řada lidí, přizvala jsem k tomuto e-mailovému rozhovoru svého nejbližšího spolupracovníka – publicistu Aleše Palána, aby mě mohl doplnit.

Přiznám se, že jsme četla jen pár příspěvků na iDNES.cz. Urážky se v nich opakovaly pořád dokola. Podobné příspěvky můžete najít pod řadou článků týkajících se Romů. Diskutující nereagovali na moji zkušenost s lokalitou, ani na naši knihu, kterou nečetli, ale v mých slovech pro iDNES.cz hledali svůj vlastní příběh a svoji zkušenost. Navíc, a to si prosím nenalhávejme, v české společnosti stačí říct

slovo Rom, a řada lidí reaguje téměř hystericky.

Po zveřejnění vašich názorů na serveru Romea.cz vás začali kritizovat i romští čtenáři. Mnozí vás obvinili z paušalizace. Jak si to vysvětlujete?

KŠ: Rozhovor s novinářkou Janou Ustohalovou z MF Dnes, která se dlouhodobě a úspěšně věnuje této tematice, jsem vedla skoro dvě hodiny a mluvily jsme o řadě témat – o doučování dětí v Muzeu romské kultury, o tom, jak řada rodin, chce pro své děti vzdělání mimo lokalitu, až po moji zkušenost z jedné základní školy, kde téměř všechny z dotázaných dětí odpověděly, že po ukončení školy, chtějí jít přímo na pracovní úřad. Kvůli velkému rozsahu nebylo možné všechno vyřčené zveřejnit.

Celkové vyznění pak na některých místech může na někoho působit poněkud nevyváženě – především v otázce vzdělávání. Na podobné otázky jsem odpovídala podrobně několikrát v jiných rozhovorech, nepovažovala jsem proto při autorizaci za nutné uvádět opakovaně všechna fakta dokola.

Na druhou stranu se musím ohradit proti nařčení z paušalizace: když čtete pozorně, často říkám: „někteří, jedna část, druhá část...“ Nemluví o všech, ale o individuálních případech nebo o skupinách. Současně mě překvapuje, že i když v rozhovoru pro iDNES na řadě míst mluvím o Romech a jejich životě pozitivně, kdy v průvodci uvádíme takové příklady, vydáváme s Romy kalendář a moje názory lze rovněž dohledat v jiných článcích, tak Romea.cz uvede, že jsem zkritizovala život Romů. Tato formulace je bohužel zobecňující a zkrslující.

Z rozhovoru pro iDNES.cz vyplývá, že většina vámi oslovených dětí vám tvrdila, že nechce studovat, a naopak chtějí jít na pracák. Ohradila jste se, že jde o vytržení z kontextu a zkrácení toho, co jste redaktorce řekla. Jak jste to tedy myslela?

KŠ: Mluvila jsem o většině z oslovených dětí v jedné třídě na jedné základní škole. Taková věc se přece nedá vztáhnout na celou lokalitu a už vůbec ne na celou romskou komunitu. V průvodci jasně uvádíme příklady talentovaných romských dětí, které naopak v různých oborech vynikají. Stejně tak uvádíme příklady rodin, které touží, aby děti měly vzdělání mimo lokalitu a je to pro ně naprostá prioritou.

AP: Novinář zcela běžně vybírá ze získaných informací jen některé. Buď ty, které mu přijdou zajímavé a nosné, nebo takové – pokud je to špatný novinář – které mají potenciál čtenáře zneklidnit a zmást. Selektivně postupovala i Romea.cz, když z článku na iDNES citovala jen určité části. Jaký klíč z výše naznačených variant při tom zvolila, necht' posoudí pozorný čtenář.

To, že vám některé děti tvrdily, že chtějí být na pracáku, pokládáte za důsledek toho, co vidí ve vlastní rodině. Zároveň připouštíte, že často místní lidé pracují „na černo“. Jak si tento rozpor vysvětlujete?

KŠ: Já v tom žádný rozpor nevidím. V lokalitě fjsfkjsleflngj Bronxu žijí nejrůznější lidé – rodiny, kde rodiče pracují a děti studují, rodiny, kde jsou rodiče na úřadu práce, ale děti ze všech sil motivují, aby dosáhly vzdělání, rodiny, v nichž rodiče pracují načerno a děti rovněž motivují k práci. A nakonec rodiny, kde jsou rodiče na úřadu práce a děti inspirují, aby v podobné linii pokračovaly. Těch variant je opravdu celá řada a právě zobecňování těchto věcí přináší konflikty a nedorozumění.

Zmínila jste se, že pomáháte desítkám rodin v lokalitě a že se chystáte na brněnské radnici podílet na schůzce věnované řešení segregovaných škol. Brno je jednou z lokalit vládní Agentury pro sociální začleňování, působí zde organizace jako IQ Roma servis, Drom nebo Muzeum romské kultury. Nesuplujete práci „odborníků“, kteří by situaci Romů v lokalitě měli řešit? Nebo je naopak podle vás pohled člověka s jiným profesním backgroundem důležitý? Pokud ano, tak v čem?

¹ ROMEA.cz (voj, ryz), Kateřina Šedá: V rozhovoru pro iDNES.cz jsem v souvislosti s Romy nepaušalizovala, text byl krácen, chyběl kontext, 30.12.2016

KŠ: Žádnou práci nesupluji, troufám si říct, že radnice i ostatní z uvedených se intenzivně těmto problémům věnují. Nejsem sociální pracovník, antropolog ani nesedím na radnici v žádné funkci, ale jsem přesvědčená, že právě moje pozice mi umožňuje svobodně k lokalitě přistoupit, bez jakéhokoliv zatížení. Pokud ke sběru informací přistupuji nepředpojatě, o což jsem se opravdu snažila, mohu prostřednictvím své práce ukázat i věci, které v kontextu vážných problémů vypadají možná banálně, ale jsou také důležité. Třeba prostý fakt, že se gadžo s Romem začne normálně na ulici bavit a spolu se zasmějí. Vnímám to jako skupinovou terapii a nepodceňovala bych její důležitost.

Jakým způsobem by se podle vás měl problém segregovaných škol řešit? Z čeho vycházíte? Navíc zmiňujete problematiku bydlení. Další problém, kterému mnozí Romové nejen v Brně čelí, je například nezaměstnanost či zadluženost. Jedná se o komplex problémů. Lze řešit jednu oblast izolovaně bez těch ostatních?

KŠ: Podle mě nelze. Ale opakují, že nejsem odborník na tuto problematiku, ani jsme se to nesnažili v průvodci vyřešit. Vstupovala jsem do lokality s jiným cílem – otevřít toto místo lidem, kteří by tam ani nevystoupili z tramvaje.

AP: A podařilo se, myslím, i něco jiného: najít místa a zajímavé osobnosti, které nejsou široce známe ani místním. Věřím, že jsme dokázali ukázat lokalitu takovou, jaká je, respektive jakou jsme ji zažili.

A podařilo se to? Myslíte, že lidé díky průvodci teď z té tramvaje vystoupí?

KŠ: Na celkové hodnocení je příliš brzo, ale už vím o několika lidech, kteří přímo tohle podnikli a napsali mi. To ale není jediným cílem, kniha je současně mentálním průvodcem a má lidem pomoci zbavit se některých předsudků a nezáleží na tom, odkud jsou.

AP: A co si při znalosti naší knihy o tom myslí sama Romea.cz? Podařilo se nám to? Váš názor nás zajímá.

Jak dlouho se věnujete romské tematice?

KŠ: Já se nevěnuji romské tematice. Dlouhodobě se ve svých projektech věnuji tématu propojení lidí na základě hlavních překážek v daném místě. Od začátku jsem vytvářela průvodce po lokalitě, nikoliv průvodce po romské komunitě. V brněnském Bronxu žijí obyvatelé mnoha národností (Ukrajinci, Vietnamci, lidé ze Sýrie, Afghánistán, Arménie, Angoly...) a o některých z nich toho ví většinová společnost ještě méně než o Romech.

AP: Ulicím kolem Cejlu a Francouzské se „brněnský Bronx“ neříká moc dlouho. Když jsem tam v polovině osmdesátých let bydlel, nikdy jsem takové označení neslyšel – a když jsem se nyní na stejné místo vracel, dost se mi ta slova přičila. Na Příkopě jsem žil dva roky a pak jsem se odstěhoval na Dornych (Brňáci a redakce Romea.cz vědí, co je to za ulici). Pokud má vaše otázka navodit zdání, že tým Brnoxu lokalitu nezná, tak mi dovoluji podotknout, že jsem ji za dobu práce na knize poznal hlouběji, než když jsem v ní několik let bydlel.

Naše otázka nemá nic navodit. Pouze nás zajímá, jak dlouho se věnujete práci s romskou komunitou. Často se totiž stává, že do některé z vyloučených lokalit přijde někdo „z vnějšku“, udělá tzv. projekt s Romy a pak se zase jde věnovat například nadneseně řečeno „záchranné deštných pralesů“. Bude se tedy tým podílejíci se na knize Brnox věnovat brněnské lokalitě, kde žijí převážně Romové, nějak dál?

KŠ: Na rozdíl od vás mám zcela opačnou zkušenost. Pracovala jsem na řadě míst, kde naopak bylo

přínosné, aby člověk z vnějšku přinesl úplně jiný pohled, čerstvý vzduch... Výsledky mých akcí to potvrdily, proto mě lidé na některá místa opakovaně zvou. Chystám se na projektu pokračovat, ale i kdyby tomu tak nebylo, podstatné je, co projekt způsobí v této fázi. Podle mého názoru se jedná o klišé – myslet si, že pokud chcete na nějakém místě něco podstatného udělat, musíte tam bydlet a věnovat se tomu půl života.

AP: Pojetí, že ve vyloučené lokalitě může pracovat jen insider, je podle mého mínění chybné. Vedlo by jen k další uzavřenosti daného místa. My se pokoušíme o opačný přístup.

BRNOX . Průvodce brněnským Bronxem

Rok a půl sbírali materiál a konečně je to venku! Deset turistických tras částí Brna, o které každý slyšel, ale málokdo ji doopravdy zažil. S laskavým svolením Kateřiny Šedé uvádím některé příběhy, které se svými kolegy posbírala na brněnských ulicích.

Děti v Brnoxu se bojí much. Bezdомovci v parku u Alberta navrhují rozdělení laviček: na některých by oni spali, na jiných se provozovaly sexuální služby. Jeden z mála způsobů jak se z vyloučené lokality dostat, je vstup ke svědkům Jehovovým. Pokud nemají peníze na svačinu, nepošlou rodiče své děti raději do školy. Podle deratizátora je výskyt štěnic v Brnoxu vzhledem k jiným čtvrtím zcela průměrný.

KŠ: Co je podle Vás nás na světě nejkrásnější?

Muž: To je z té pohádky?

KŠ: Z jaké?

Muž: SŮL!

Bratislavská

KŠ: Co byste chtěl k Vánocům?

Muž (40 let): Svou ženu.

KŠ: Utekla Vám?

Muž: Ne, pracuje.

KŠ: Máte nějaký předsevzetí do dalšího roku?

První muž: Mám hlad.

Druhý muž: A já žízeň.

Ivanka Mariposa Čonková (1984) je tanečnice, performerka, pedagožka. A taky politická aktivistka, která své síly napíná mimo jiné na podporu práv romské menšiny. Ke svému prostřednímu jménu – mariposa je španělsky motýl – přišla při pobytu za mořem. „V řadě kultur je motýl symbolem transformace, změny,“ říká k tomu.¹

¹ **Mám víru, že něco změním, říká romská aktivistka Ivanka Mariposa Čonková**, Rozhovor pro Novinky.cz, MArkéta Pilátová <https://www.novinky.cz/kultura/salon/329997-mam-viru-ze-neco-zmenim-rika-romska-aktivistka-ivanka-mariposa-conkova.html>

Vy jste se před nedávnem transformovala v romskou aktivistku. Někteří lidé vám vyčítají, že jste se Romkou „stala“ poměrně pozdě, že je to spíš nějaké vaše osobní PR...

Takže Romem jste jen tehdy, pokud jste vidět? Pokud aktivně bojujete za práva Romů? To je divná úvaha, nemyslíte? Já jsem se přece v romském prostředí narodila, jsou to moje kořeny, jsem po otci Romka. Dospěla jsem a začala si uvědomovat, co dělám a kým jsem. Já jsem se rozhodla vědomě, že se ujmu úkolu, který ke mně přišel.

Jakým způsobem k vám přišel?

Dostala jsem se do silné situace. Ocitla jsem se na ubytovně v Krásném Březnu a blokovala ji spolu s jinými aktivisty proti vystěhování. Na tu ubytovnu jsem jela, protože jsem dva dny předtím šla kvůli stejné věci na demonstraci před ministerstvo práce a sociálních věcí a seznámila se tam s dalšími podobně uvažujícími lidmi.

Proč jste šla před to ministerstvo?

Do té doby jsem nevěděla, že je možné, aby někdo někoho jen tak vystěhoval na ulici. A mou první reakcí byla aktivita. Chtěla jsem něco udělat. Vždycky když se mě začne dotýkat nespravedlnost, tak na ni reaguju. Mám to tak už od dětství... třeba jsem šla a zmlátila kluka, který ubližoval bráchovi. Taky mě zajímá pojetí divadla, které je užitečné světu, kdy nejde jen o umění pro umění, ale o jeho přímý vliv na společnost. Zároveň se na škole mým intelektuálním milencem stal Antoine Artaud, jenž mluví o divadle, které uzdravuje. A Brecht zase píše o divadle, které vzdělává. Tahle témata mě posouvají dopředu, přes ně jsem se dostala k zájmu o svět v širší perspektivě. A ve výsledku jsem stála před ministerstvem práce a sociálních věcí a pak jsem jela blokovat vystěhování Romů z ubytovny.

Umíte romsky?

Už ne, přestože jsem do osmi let žila v široké romské rodině, kde se romsky mluvilo. Začínám rozumět tak po dvou třech dnech v romském prostředí.

Jak by podle vás měla vypadat hypotetická ideální škola pro malého Roma v Česku?

Určitě by měl mít možnost se v ní učit oba jazyky, češtinu i romštinu. Bylo by skvělé, kdyby učitelé byli Romové, kdyby se romské děti ve škole setkávaly se svou historií a dobře se ji naučily. Možná by jim lépe vyhovovalo také jiné věkové rozvržení základního vzdělávání. Romové totiž své děti považují za děti delší dobu. V téhle ideální škole by se nastupovalo do první třídy až v osmi letech. Děti by tam ale zůstávaly třeba do dvaceti nebo nejmíň do osmnácti, protože současná věková hranice ukončení povinné školní docházky, kdy se končí v patnácti letech, je pro mladé Romy nebezpečná. Když vyjdou školu a nechytí se někde jinde, mívají hned vlastní děti.

Jak vlastně Romové vnímají vzdělání?

Je pro ně důležité, to jednoznačně. Učitel vždy byl a je vážená osoba. Dodnes já sama, když přijedu do romských komunit, mám respekt místních i proto, že mám vysokou školu. Je to prostě pro ně hodnota.

Hodně se mluví o tom, že romské rodiče je potřeba emancipovat v tom smyslu, aby své děti dobrovolně nedávali do speciálních škol.

Zda dát dítě do speciální školy, by vůbec nemělo být na libovůli rodičů. Pokud dítě nemá lehkou

mentální dysfunkci, není důvod, aby tam šlo. I kdyby romský rodič tisíckrát chtěl. Na to jsou zákony, které by měli dodržovat všichni.

Přesto je to stále problém.

Protože speciální školy jsou dnes naše prostředí, romští rodiče ho důvěrně znají. Chodil tam táta, děda... Sama o tom hraju takové vzdělávací divadlo pro romské mámy, snažím se je povzbudit, aby dávaly potomky do normálních škol. Jenže je to taky o pocitu bezpečí. Romské děti dnes nemají bezpečný prostor, ve kterém by se mohly rozvíjet. V normální škole je totiž nikdo nechce. Takže ty romské mámy si řeknou: Dáme ho do speciální školy, tam je plno Romů, tam mu nikdo nebude nadávat do černejch.

Bavily jsme se o ideální romské škole, ale my nechceme separaci, zatím stále ještě chceme dát šanci integraci. Ovšem i v jejím rámci bych ráda viděla mladé vzdělané Romy, kteří by se učili o svém jazyce a historii a dosahovali by stejných dovedností a schopností jako ostatní děti.

Často kritizujete příliš paternalistické chování některých neziskových organizací. Co vám konkrétně vadí?

Když například jezdím se sociálními pracovníky do romských bydlíšť, tak si s nimi vyslechnu třeba nějakou romskou paní... Oni jí poradí, ať si vyplní žádost, pošle ji na úřad. Ona to udělá, ale po nějaké době se dozví, že jí nevyhověli. Já se pak té paní ptám, kdo vám v té žádosti nevyhověl? A ona neví, neví, kdo na radnici rozhoduje o její žádosti.

Jde tedy především o to, Romům mnohem hlouběji vysvětlovat, jak celý systém funguje, v jaké jsou oni pozici a na co mají právo. Nedávat rybu, ale učit lovit, a tím zvyšovat poznání i sebevědomí. Romové často ani nemají šanci poznat, že je zde pro ně mnohem širší spektrum možností. Například celá právní administrativa antidiskriminačních zákonů. Ty věci už existují. Sociální pracovníci ale většinou udržují Romy v pozici lidí, kterým je potřeba pomáhat, a to je podle mě špatně.

Co je podle vás jejich největší profesní chybou?

Často se setkávám s velkou nekompetencí. Na pozicích sociálních pracovníků jsou lidé, kteří nemají potřebné profesní dovednosti. Například absolutně nezvládají práci s romskými teenagery, kteří čím dál víc propadají drogám. Viděla jsem taky třeba práci Člověka v tísní v Předlicích. Jak je možné, že někde pracují deset let a není tam ani žádné komunitní centrum? To jsou do očí bijící věci. Problém vidím rovněž v tom, že se narušila pestrost nejrůznějších malých lokálních neziskových organizací, které se práci s Romy věnují. Když chce nějaké město v téhle oblasti pomoc, zadá to Člověku v tísní. Řeknou si, že tahle velká korporace ví nejlíp, jak se co dělá. Člověk v tísní, to je jako filosofie, jako náboženství. Jenže tím se ztrácí celá paleta názorů a nápadů, které by se do práce v ghettech mohly vnést, kdyby v nich působily místní neziskové organizace a zaměstnávaly na pozicích sociálních pracovníků přímo Romy, kteří tam bydlí.

Jakou navrhuje změnu?

Vznik národní strategie, která by směřovala k romské rovnoprávnosti, a změnu financování grantů na integraci Romů. Uvedu příklad. Podle mě není možné, abychom v jednom městě v jednom roce museli rušit přípravné školky pro romské děti z důvodu nedostatku financí a zároveň jsme měli třeba 200 tisíc na festivaly romské kultury. To je, jako když vytřete a pak tam zase hned našlapete. Důležité je pohnout hlavou, změnit úhel pohledu a aktivně spolupracovat s Romy, ne aby se všechno dělalo

od stolu.

Je vaše romsko-česká identita při vaší práci výhodou?

Určitě. Rozumím oběma stranám, chápu myšlenkové i citové pochody těch i oněch. Romové mě často považují za Romku a víc se vůči mně otevírají. A ze strany bílé většiny nečelím takové diskriminaci.

Jaké bylo vaše dětství? Bylo to víc dětství malé Romky, nebo malé bílé holky?

Naši se rozvedli, když mi bylo sedm. S tátou jsme se moc nevídali, ale mám silné vzpomínky na dětství v jeho široké romské rodině, s mnoha bratránkami a sestřenkami, na bezpečí těchto rodinných vztahů. Táta mi dal do života hudbu, zpěv, tanec a odvalu, tohle všechno mám od něj. Máma mi zase dávala obrovskou podporu a bezmeznou lásku.

V Chebu jsem byla vždycky Čonková a všichni věděli, že Čonkovi jsou cikáni. Mě by vůbec nenapadlo, že bych nebyla Romka. Na střední a vysoké škole jsem dostala české vzdělání a naučila se českému myšlení, ale i tak všichni říkali, že jsem jiná, divná. Máma mi ale vysvětlila, že když říkají divná, myslí tím výjimečná. Ona si uvědomovala, že když jsem ze smíšeného manželství, že to s sebou něco přináší a že se na nás musí trochu jinak. Nikdy nemluvila o tátovi špatně a vždycky nás podporovala. I když jsme vyrůstali v chudobě.

Co to přesně znamená?

Máma byla v plném invalidním důchodu a sama se starala o dvě děti. Čili někdy se stávalo, že jsme museli něco prodat z vybavení bytu, abychom měli na jídlo. Třeba jsme do bazaru nesli koberec. Pod ním ale byly hezké parkety, takže to tak nevadilo.

Mluví se o vás jako o novém typu romské aktivistky, o nové krvi... V čem jste jiná než vaši předchůdci?

Mám víru, že něco změní. A nehodlám akceptovat, že se mi to nepovede. Mám nějaký rozhled, umím jazyky, vím, co je to multikulturalita, mám větší požadavky na to, jak by věci měly fungovat, protože vím, že v zahraničí už fungují. A chci velkou změnu, ne malé postupné krůčky. Chci národní strategii pro integraci Romů a změnu stávajícího financování. Myslím, že je čas na to, chtít velké věci

ZÁVĚR

Podle mne je nejdůležitější a nejcennější složkou tohoto projektu hledání tématu a nalezení místa. Takové upozornění na to, že tržní ekonomika není všemocná a že jsou věci, jako třeba štěstí, které si za peníze nekoupíš. Dělal mi problém najít „správné“ fyzické vyjádření toho, co by podle mě centrum mělo zosobňovat a zde zobrazený projekt je tím nejlepším, k čemu jsem se za pár měsíců dokázala dostat. I přes svou výkresovou podobu je stále teoretický a je spíš ideálním vyjádřením prostorových souvislostí a přáním než čímkoliv jiným. Je to ale špatně? Nemá každý právo snít a není práce takovéhohle konceptu a kontextu hlavně o snění? Přiznávám, že jsem se časově dostala do úzkých, což projekt také ovlivnilo. Na orzdíl od jakékoliv předešlé práce jsem dokázala vykomunikovat koncepční rovinu projektu a vymyslet dům, který slouží a neodsuzuje.

Celý projekt začal u lidí a byl o lidech. Možná příliš, kdo ví. Nepřekvapuje mne tedy, že i na jeho konci je to hlavně o lidech a dějích a místě než o stěnách mezi nimi.

Zdroje

Teoretická část

Češi v zajetí sociálních bublin, Jakub Zelenka, Tomáš Málek, Marcel Šulek, Štěpán Korčíš, 30.11.2016 <http://www.lidovky.cz/bubliny.aspx> http://www.lidovky.cz/spolecnost-vzdy-byla-rozdelena-socialni-site-to-ale-ukazaly-tvrdi-odbornik-na-data-slerka-gs3-/specialy.aspx?c=A161129_185730_In_domov_jzl

Christopher Lasch, Kultura narcismu Culture of Narcissism: American Life in An Age of Diminishing Expectations, překlad Daniel Micka, vydalo nakladatelství TRITON v Praze 2016

The Sciences, How Diversity Makes Us Smarter, říjen 2014, https://www.scientificamerican.com/article/how-diversity-makes-us-smarter/?WT.mc_id=SA_FB_ARTC_OSNP

Architektonické informace

Katastr nemovitostí

Google mapy

Sokolovny a jejich současnost, Ing. arch. Jaroslav Sedlecký, 08/09 časopis Stavebnictví, Sokolovna Háj

OV-A - přestavba Deutsches Hausu na společenské centrum, Foto Tomáš Souček

Oficiální stránky ateliéru ov-a www.ov-a.cz/cs/projekty/spolkovy-dum-slavonice/

Archiweb www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=5098

DOK Architekten, <http://dokarchitecten.nl/project/pdf/56e27e6d332fa6082c23c1f3.nl.pdf/Huis-van-de-Wijk-Deventer>

Deventer

Návrh interiéru nízkoprahového klubu v Předlicích v Ústí nad Labem, Michal Brož Zdroj obrázků: <http://www.interieri.cz/atelier/bca-michal-broz/>

Oficiální web Otevřené zahrady Brno www.otevrenazahrada.cz/Uvod.asp

NPU , Národní památkový ústav otevřel Edukační centrum v Telči, 3.5.2013, <http://ftp.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/uop-v-telci/novinky-vypis-vsech/novinky-archiv/news/12117-narodni-pamatkovy-ustav-otevrel-edukacni-centrum-v-telci/>

IDNES

KRNAP

Romská tematika

Strategický plán sociálního začlenění města Brna pro období 2016-2019

Sešity pro sociální politiku, Romové ve městě, SOCIOKLUB, Praha 2002; Macura, V. Petrovic: Housing, Urban Planning and Poverty: Problems Faced by Roma/Gypsies Communities with Particular Reference to Central and Eastern Europe

Oficiální web Muzea romské kultury, <http://www.rommuz.cz/>

ROME.A.cz (bau)

IQ Roma Servis, a.s.

Amarorecords

Brno

Historické fotografie, www.historickefotografie.cz

Panorama Brna, www.panorama.brna.cz

Oficiální mapy města Brna

Oficiální mapový portál města Brna

Brnox - Průvodce Brněnským Bronxem, Akce Kateřiny Šedé, 2016, str.479

Děti chtějí na pracák, protože mají hned peníze, vyzpozovala v Bronxu, rozhovor Jany Ustohalové s Kateřinou Šedou iDNES, 26.12.2016 http://brno.idnes.cz/bronx-brno-pruzkum-pruvodce-katerina-seda-fjk-brno-zpravy.aspx?c=A161217_2293417_brno-zpravy_krut

Mám víru, že něco změním, říká romská aktivistka Ivanka Mariposa Čonková, Rozhovor Markéty Pilátové pro Novinky.cz, <https://www.novinky.cz/kultura/salon/329997-mam-viru-ze-neco-zmenim-rika-romska-aktivistka-ivanka-mariposa-conkova.html>

Kdo nevnímá Romy jako hrozbu, je hned sluníčkář, vadí aktivistce, rozhovor Jany Ustohalové s Alicí Sigmung Hérakovou a Jakubem Mackem iDNES, 7.7.2015 http://brno.idnes.cz/rozhovor-romska-mensina-aktivistka-herakova-ucitel-macek-brno-p7h-brno-zpravy.aspx?c=A150704_2175205_brno-zpravy_vh